בנק ישראל

דוחות כספיים
לשנת 2023

©
זכויות היוצרים בפרסום זה שמורות לבנק ישראל.
הרוצה לצטט רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את המקור.

מס' קטלוגי 103042
ISSN 1565-3250

תוכן

הדוחות הכספיים

	עמוד
עיקרי השינויים בדוחות הכספיים	5
דוח רואה החשבון המבקר	19
דוח על המצב הכספי	20
דוח על רווח או הפסד ורווח כולל אחר	22
דוח על ייחוס רווחים (הפסדים)	23
דוח על השינויים בהון (גירעון בהון)	24
דוח על תזרימי המזומנים	25
ביאורים לדוחות הכספיים	27

עיקרי השינויים בדוחות הכספיים לשנת 2023

א. הסביבה הכלכלית וההשפעה על הדוחות הכספיים

סביבה כלכלית עולמית

בשנת 2023 רמות האינפלציה וסביבת הריבית בעולם נותרו גבוהות. הפעילות הכלכלית הגלובלית הוסיפה להיות מתונה.

רמת האינפלציה שעלתה בחדות בשנת 2022 והובילה לעלייה חדה בשיעור הריבית, החלה להתמתן במהלך השנה, וגרמה לבנקים מרכזיים להאט את קצב העלאות הריבית (איור 1).

מדדי המניות המובילים בעולם רשמו עליות חדות, בהובלת מניות הטכנולוגיה הגדולות, וכך גם מרבית מדדי המניות שבהם מושקעות היתרות.

במהלך השנה, הושפע המסחר מאי הוודאות בשווקים הפיננסיים, בין היתר, בשל המדיניות המוניטרית המהדקת והחשש מהשלכותיה על הפעילות הריאלית והפיננסית. לקראת סיומה של השנה, נרשמה מגמה חיובית בשווקים, על רקע הצפי להורדת ריבית על ידי הבנקים המרכזיים העיקריים.

תשואות האג"ח, שהגיעו במהלך השנה לרמות גבוהות ביחס לשנים האחרונות, רשמו לקראת סיומה של השנה ירידה חדה, בשל הצפי בשווקים הפיננסיים לשינוי במדיניות המוניטרית של הבנקים המרכזיים העיקריים.

ההתפתחויות האמורות בכלכלה העולמית באות לידי ביטוי בשווין של יתרות מטבע החוץ במאזן הבנק, וברווחים בגינן.

עליית מרבית מדדי מניות בהן מושקעות יתרות מטבע החוץ הובילו לרווחי שערוך ניכרים בגינן, בהובלת ההשקעות במניות בארה"ב.

באיגרות החוב, סביבת הריביות הגבוהה הביאה לעלייה של הכנסות הבנק מרכיב הריבית בגין יתרות מטבע החוץ שלו. ירידת התשואות בסוף השנה, בשל הצפי להורדת הריבית, השפיעה על עליית מחיריהן וגידול רווחי השערוך בגינן.

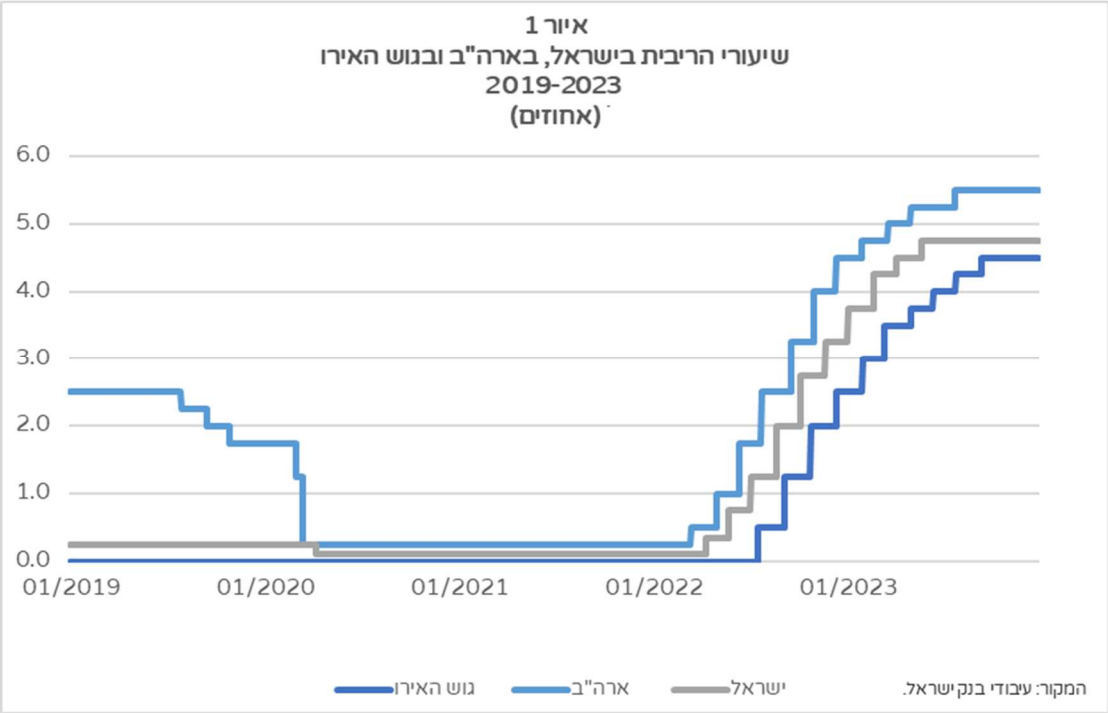
איור 1
שיעורי הריבית בישראל, בארה"ב ובגוש האירו
2019-2023
(אחוזים)
6.0
5.0
4.0
3.0
2.0
1.0
0.0
01/2019
01/2020
01/2021
01/2022
01/2023
גוש האירו
ארה"ב
ישראל
המקור: עיבודי בנק ישראל.

סביבה כלכלית מקומית

בדומה להתפתחויות בעולם, גם בישראל המחצית הראשונה של שנת 2023 התאפיינה בסביבת אינפלציה וריבית גבוהה.

בנק ישראל המשיך להעלות את הריבית במטרה להחזיר את האינפלציה ליעדה, והעלה את שיעור הריבית מ-3.25% בתחילת השנה, עד לשיעור של 4.75% בסוף חודש מאי.

בהמשך השנה התמתנה האינפלציה בארץ בהדרגה, ושיעור האינפלציה לשנת 2023 עמד על 3%, לעומת 5.3% בשנת 2022.

שערו של השקל פוחת השנה, על רקע תהליכי החקיקה לגבי מערכת המשפט שהממשלה קידמה וההערכה שהם עלולים להשפיע על הכלכלה.

בחודש אוקטובר, בעקבות התקפה שביצעו מחבלי חמאס בתושבי הנגב המערבי, פתחה ישראל במלחמת "חרבות ברזל".

עם פרוץ המלחמה נרשם פיחות חד בשקל.

בנק ישראל הפעיל מספר תוכניות כדי להבטיח את התפקוד התקין של השווקים הפיננסיים ולתמוך בפעילות הכלכלית וביציבות הפיננסית כדלקמן:

א. מכירת 8.5 מיליארד דולר מיתרות מטבע החוץ, זאת כחלק מתוכנית הכוללת מכירת מט"ח בהיקף של עד 30 מיליארדי דולרים על מנת למתן את התנודות בשער בשקל ולספק את אספקת הנזילות הנדרשת להמשך הפעילות הסדירה של השווקים. הבנק גם הציע נזילות דולרית לשוק בדרך של עסקאות SWAP בסכום של עד 15 מיליארדי דולרים. במסגרת תוכנית זו בוצעו בשנת 2023 עסקאות בסך של כ-0.4 מיליארדי דולר.

ב. ביצוע עסקות ריפו מול גופים מוסדיים וקרנות נאמנות כנגד בטוחות של אג"ח ממשלתי ו/או קונצרני כבטוחה במטרה לשמור על התפקוד התקין של השווקים. במסגרת תכנית זו בוצעו עסקאות בהיקף של כ-100 מיליון ₪

ג. תכנית להקלת אשראי לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו מהמלחמה:

1. הלוואות מוניטריות לבנקים בהיקף של עד 10 מיליארד ₪, בכפוף לאשראי שניתן לעסקים קטנים וזעירים בהתאם לתנאים שנקבעו. במסגרת תוכנית זו ניתנו בסך הכול 6.4 מיליארדי ₪ ומתוך זה בשנת 2023 ניתנו הלוואות בסך של 2.1 מיליארדי ש"ח.
2. הלוואות באמצעות עסקת מכר חוזר (ריפו) לגופי אשראי חוץ בנקאיים בהיקף של עד 1 מיליארד ש"ח, בכפוף לאשראי שניתן לעסקים קטנים וזעירים בהתאם לתנאים שנקבעו.

בסוף אוקטובר, על רקע פעילות בנק ישראל בשוק המט"ח, והערכה דאז שלא תיפתחנה חזיתות משמעותיות נוספות במלחמה, התייצב שער החליפין של השקל, ובהמשך התחזק אל מעבר לרמתו מלפני המלחמה. שערו מול הדולר פוחת בשיעור שנתי של 3.1% השנה, ומול האירו בשיעור של 6.9% (איור 2).

לאור היקפן הגדול של יתרות מטבע החוץ, והיותן החלק העיקרי בנכסי בנק ישראל, יש לשינויים בשערי החליפין של השקל מול מטבעות החוץ, השפעה משמעותית על מאזן הבנק ועל רווחיו.

פיחות של השקל מול מטבעות החוץ, כפי שקרה השנה, מעלה את שווים השקלי של יתרות מטבע החוץ ומביא להכנסות מהפרשי שערים במונחי שקל.

עליית שיעור הריבית השקלית הביאה לעלייה בהוצאות הריבית של הבנק בארץ, כאשר המרכזית שבהן היא עלייה בהוצאות הריבית על כלי הספיגה המוניטריים, המק"מ והפז"ק המופעלים במסגרת יישום המדיניות המוניטרית.

ההתמתנות בשיעור עליית האינפלציה המקומית השנה צמצם את רכיב ההצמדה הכלול בהכנסות הריבית, והביא לירידה מסויימת בהן.

שינויים אלו משליכים גם על יתרת ההתחייבות האקטוארית בגין הטבות לעובדים ולגמלאים, המבוססת על חישוב אקטוארי שלוקח בחשבון את עקום התשואה השקלי על אג"ח ממשלתיות ואת שיעור האינפלציה.

איור 2
התפתחות שערי חליפין של הדולר והאירו מול השקל
2022-2023

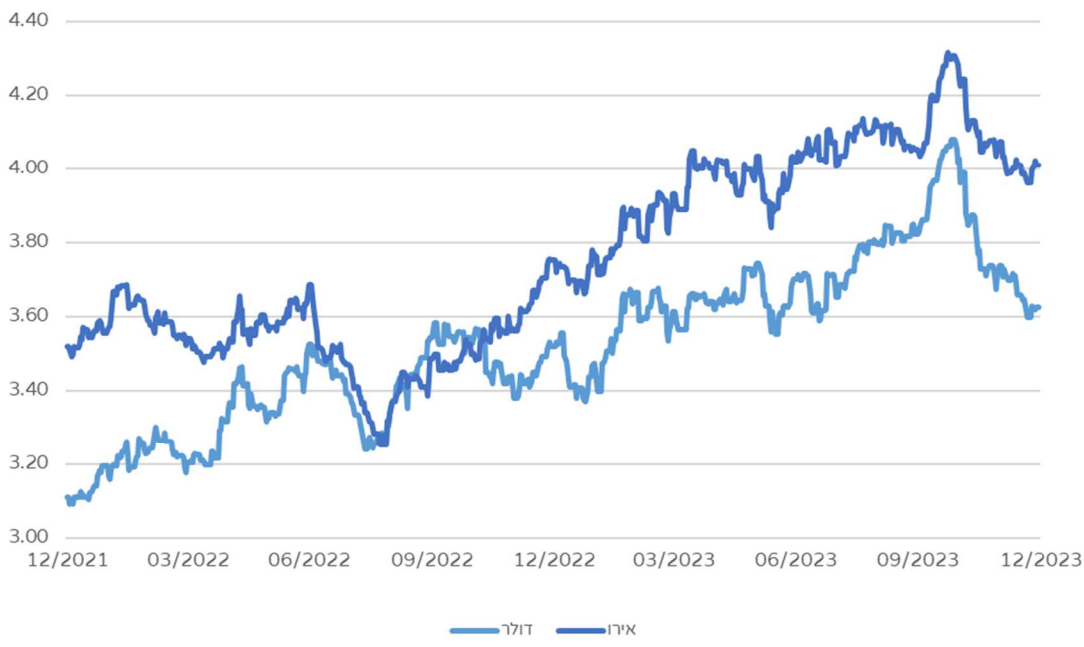

המקור: עיבודי בנק ישראל.

ב. מאזן הבנק

מאזן הבנק הסתכם לסוף שנת 2023 ב-855.4 מיליארדי ש"ח, גידול של כ-29 מיליארדי ש"ח לעומת שנת 2022 (כ-3.5%).

עיקר הגידול בנכסים נובע מעליית יתרת נכסי הבנק בחו"ל בסך של 47.7 מיליארדי ש"ח, עקב עליית השערוך לשווי ההוגן של הנכסים, מרביתו משערוך המניות, ועלייה בשווים השקלי, תוצאת עליית שערי מטבעות חוץ מרכזיים אל מול השקל.

הגידול במאזן הבנק לאורך השנים, שהושפע בעיקר מהגידול ביתרות מטבע החוץ, הגדיל את חוסר האיזון המטבעי במאזן הבנק, וכתוצאה מכך את השפעתם של השינויים בשערי החליפין של מטבעות חוץ מול השקל על מאזן הבנק ועל תוצאות פעולותיו (איור 3).

בנכסים בארץ חל קיטון של 18.6 מיליארדי ש"ח, בעיקר עקב פירעון הלוואות מוניטריות שניתנו לתאגידים בנקאיים על רקע משבר הקורונה.

יתרת ההתחייבויות של הבנק הסתכמה בסוף שנת 2023 ב-844.9 מיליארדי ש"ח, קיטון של 29 מיליארדי ש"ח לעומת שנת 2022 (כ-3.3%).

הקיטון נובע בעיקר מירידה ביתרת כלי הספיגה המוניטריים, מק"מ ופז"ק, בסך של 23.7 מיליארדי ש"ח, על רקע ירידת עודפי הנזילות בשוק, בין השאר עקב מכירות מט"ח ברבעון האחרון של 2023 ופירעון הלוואות לטווח ארוך שניתנו בתקופת הקורונה.

היתרה הכוללת של הון הבנק וקרנות השערוך הייתה חיובית השנה, והסתכמה ב-10.5 מיליארדי ש"ח, כאשר מתוכה יתרת הגירעון בהון עמדה על 109.9- מיליארדי ש"ח, ואילו יתרת קרנות השערוך מרווחים שטרם מומשו עמדה על 120.4 מיליארדי ש"ח.

רווחים לא ממומשים נזקפים לקרנות השערוך. בעת המימוש של רווחים אלה בפועל, הם יועברו מחשבון השערוך ויכללו ברווח הנקי לחלוקה. בהתאם לסעיף 76(ב) לחוק, יתרת עודפים שלילית תנוכה מרווחים עתידיים להעברה.

איור 3 - התפתחות היתרות במאזן הבנק, 2019 עד 2023

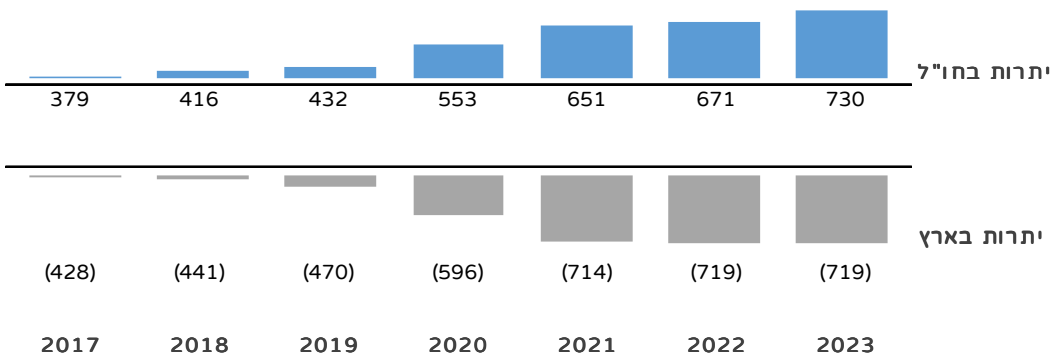

ג. דוח רווח והפסד

בשנת 2023 הבנק רשם רווח שנתי של 57.4 מיליארדי ש"ח, לעומת רווח של 14.9 מיליארד בשנת 2022 (איור 4). עיקר הרווח נובע מרווחים בגין השקעת יתרות מטבע החוץ ומהכנסות הפרשי השערים בגינן. הרווח של הבנק מהשקעת היתרות ללא הפרשי השערים הסתכם בסך של כ-56.5 מיליארדי ש"ח, עיקרם רווחי שערוך מהחזקת מניות וכן רווחי שערוך והכנסות ריבית מהחזקת אג"ח. זאת, על רקע עליית מרבית מדדי המניות בהן מושקעות יתרות המט"ח של הבנק, המשך תהליך עליית הריבית בעולם במהלך השנה, וירידת התשואות בסוף השנה, שגרמה עליית הציפיות להורדות ריבית בעולם.

איור 4
סעיפי הכנסות והוצאות של הבנק לשנים 2022-2023
(במיליוני ש"ח)

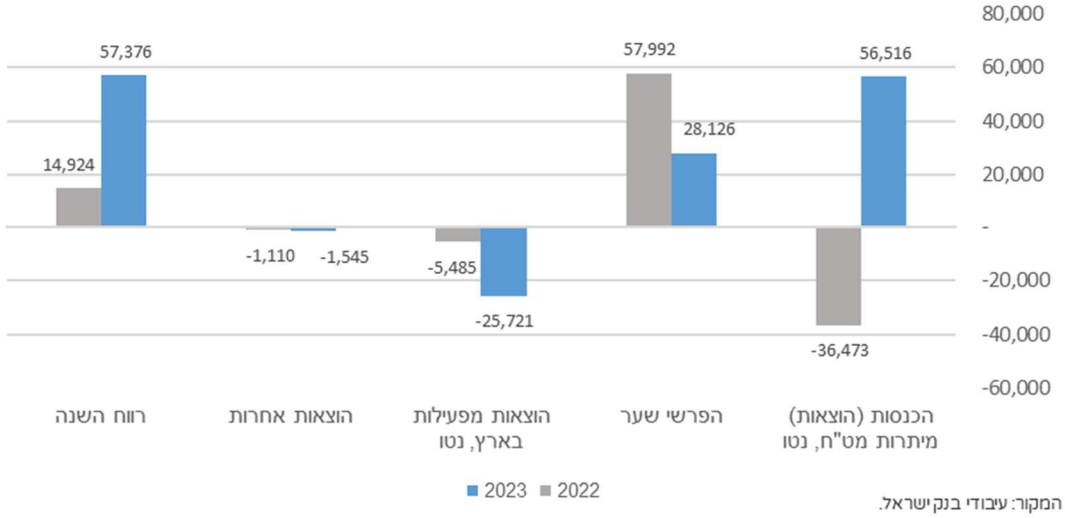

המקור: עיבודי בנק ישראל.

ההכנסות מהפרשי שערים הסתכמו השנה ב-28.1 מיליארדי ש"ח, בעקבות פיחות של השקל מול מטבעות עיקריים בתיק היתרות, בשיעור של כ-3.1% מול הדולר ו-6.9% מול האירו.

מנגד, הוצאות הבנק בגין יישום המדיניות המוניטרית, שעיקרן הוצאות ריבית בגין כלי הספיגה המוניטריים, מק"מ ופז"ק, הסתכמו השנה בסך של 25.7 מיליארדי ₪ (לעומת הוצאות של 5.5 מיליארד ₪ בשנת 2022), תוצאת עליית הריבית השקלית.

חלוקת הרווחים של הבנק נקבעת בהתאם לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, סעיף 76 (א) אשר קובע כי הרווח הנקי של הבנק לא יכלול רווחים שטרם מומשו על פי הדוח השנתי.

לאחר ייחוס רווחים שטרם מומשו לקרן שערוך בסך של 46.1 מיליארדי ש"ח, מסתכם הרווח הנקי של הבנק בהתאם לחוק ב- 11.3 מיליארדי ש"ח, מה שהביא לצמצום יתרת ההפסד המצטבר של הבנק בסכום זה ליתרה של 113.9- מיליארדי ש"ח בסוף שנת 2023. כאמור, בהתאם לחוק, יתרת עודפים שלילית תנוכה מרווחים עתידיים להעברה.

ד. סעיפים עיקריים

ד.1 נכסים והתחייבויות בחו"ל - יתרות מטבע חוץ

לפי חוק בנק ישראל התש"ע-2010 מופקד הבנק על ההחזקה של יתרות מטבע החוץ של המדינה ועל ניהולן. יתרות מטבע החוץ שמחזיקות מדינות עשויות לסייע בשעת חירום או משבר ומהוות נדבך חשוב בהערכת איתנותן הכלכלית של מדינות.

יתרות מטבע החוץ[1] הסתכמו בסוף שנת 2023 ב-742.4 מיליארדי ש"ח, גידול של כ-59 מיליארד ש"ח לעומת 2022 (לוח 1).

לאחר פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", מכר בנק ישראל לציבור כ- 8.5 מיליארד דולר מיתרות מטבע החוץ (בשווי שקלי של כ-34.3 מיליארדי ש"ח), כחלק מתוכנית הכוללת בין היתר מכירת מט"ח של עד 30 מיליארדי דולרים על מנת למתן את התנודות בשער בשקל ולספק את הנזילות הנדרשת להמשך הפעילות הסדירה של השווקים.

על אף זאת, נרשם השנה גידול ביתרות מט"ח, וזאת בשל שערוך היתרות.

הרווחים מיתרות מט"ח הסתכמו השנה בסך 56.5 מיליארדי ש"ח, עיקרם רווחי שערוך מהחזקת מניות וכן רווחי שערוך והכנסות ריבית מהחזקת אג"ח.

ההכנסות מהפרשי שערים בגינן הסתכמו בסך של 28.3 מיליארדי ש"ח (לוח 1).

במונחי דולר, גדלו יתרות מטבע החוץ של ישראל בשנת 2023 בסך 10.5 מיליארד דולר – מסך של 194.2 מיליארד דולר בסוף שנת 2022, לסך של 204.7 מיליארד בסוף 2023.

הרווחים מיתרות המט"ח במונחי דולר הסתכמו ב-15.5 מיליארדי דולר, והפרשי השערים הסתכמו ב-1.4 מיליארדי דולר, בעיקר תוצאת פיחות של הדולר מול האירו והליש"ט, עקב הציפיות להורדת הריבית בארה"ב.

[1] סעיף זה מורכב במאזן מנכסים בחו"ל שמהווים חלק מיתרות מטבע חוץ, בניכוי התחייבויות לחו"ל, שכלולות ביתרות המט"ח.

לוח 1 - תרומת המגזרים ליתרות מטבע החוץ

	2023	2022	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים		מיליוני דולרים	
יתרות מטבע חוץ	**742,424**	**683,454**	**204,695**	**194,218**
השינוי ביתרות מטבע החוץ	**58,970**	**21,046**	**10,476**	**(18,775)**
בנק ישראל				
רכישות (מכירות)	(34,282)	1,107	(8,546)	356
רווחים (הפסדים)	56,516	(36,473)	15,526	(11,691)
הפרשי שערים	28,254	59,583	1,378	(6,317)
אחר[1]	(574)	(176)	(143)	(50)
סה"כ בנק ישראל	**49,914**	**24,041**	**8,215**	**(17,702)**
הממשלה[2]	**9,070**	**4,026**	**2,243**	**1,160**
המגזר הפרטי[3]	**(14)**	**(7,021)**	**18**	**(2,233)**

הרכב היתרות

ההרכב הנכסי והמטבעי של יתרות מטבע חוץ (הקצאה אסטרטגית) מאושר על ידי הוועדה המוניטרית לפחות אחת לשנה, בהתאם ליעדי מדיניות ההשקעה של היתרות, כפוף לרמת הסיכון שאותה קובעת הוועדה. חטיבת השווקים מנהלת את היתרות ביחס להקצאה האסטרטגית בהתאם לדרגות חופש שניתנו לה ע"י הוועדה.

ההרכב המטבעי

החל משנת 2022 חל שינוי בהרכב הסמן המטבעי של יתרות מט"ח, עקב שינויים שנעשו בקווים המנחים לניהול היתרות, ביניהם הכנסתו של יעד תשואה שקלית, אשר לפחות תכסה בטווח הארוך, את עלות המימון[2] של החזקת היתרות. במטרה להשיג את יעד התשואה השקלית עלה הצורך לפזר את סיכון שער החליפין מול השקל בין מטבעות המוכרים כמטבעות רזרבה, במדינות בעלות שוקי נכסים נזילים, עמוקים ומגוונים. הרכבו של הסמן מטבעי כולל כעת שבעה מטבעות רזרבה, כאשר הדולר מהווה 61% ,האירו 20%, והיתרה פוזרה בין המטבעות הבאים: 5% בלירה שטרלינג, 5% ביין יפני, 3.5% בדולר אוסטרלי, 3.5% בדולר קנדי ו-2% ביואן סיני. באיור 5 מובאת ההתפלגות המטבעית של היתרות, כפי שהיתה בפועל לסוף שנה. להתפלגות זו השפעה על הפרשי השערים של מטבעות אלה מול השקל.

[2] עלות המימון של החזקת היתרות היא הפער בין עלות גיוס ההון בשקלים שנדרש להחזקת היתרות לבין התשואה של יתרות המט"ח במונחי הסמן המטבעי, בתוספת הרווח או ההפסד מהחשיפה המטבעית מול השקל (עלות הספיגה).

איור 5
התפלגות מטבעית, לסופי השנים
2022-2023
(אחוזים)

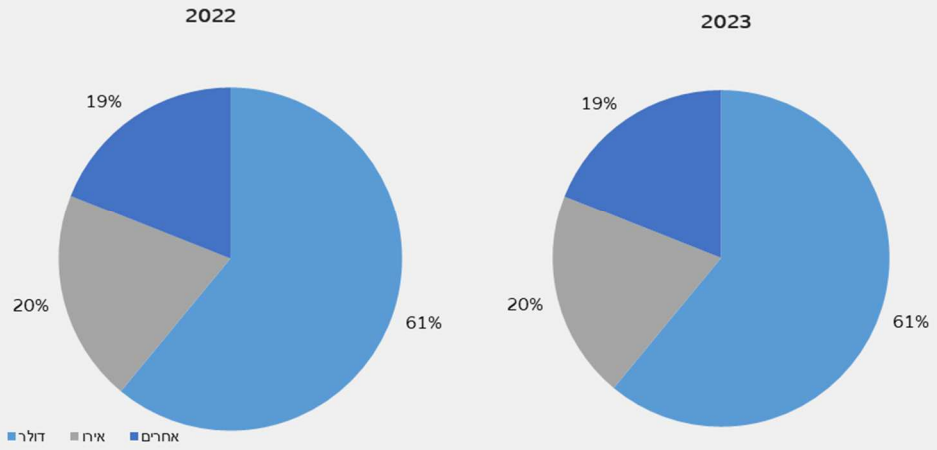

המקור: עיבודי בנק ישראל.

ההרכב הנכסי

באיור 6 מובא ההרכב הנכסי של יתרות מטבע חוץ.

מתוך סך היתרות של כ-742.4 מיליארדי ש"ח, החלק המרכזי ביתרות בסך 657.2 מיליארדי ש"ח מושקע בני"ע סחירים, מתוכו כ-157 מיליארדי ש"ח במניות, וכ-500.2 מיליארדים באג"ח.

רובן של אג"ח בסך של כ-434.8 מיליארדי ש"ח מושקע באג"ח ממשלתי או נכסי מרווח[3], ו-65.5 מיליארדי ש"ח מושקע באג"ח תאגידיות.

עם העלייה ברמתן של היתרות בשנים האחרונות, עלה חלקם של נכסי הסיכון מתוך היתרות. עליית משקלם של נכסי הסיכון ביתרות מטבע חוץ תורמת לעלייה בתוחלת הרווחים בטווח הארוך, אך עלולה לגרום להפסדים בטווח הקצר.

איור 6
הרכב נכסי של יתרות מטבע חוץ לשנים 2022-2023
(מיליארדי ש"ח)

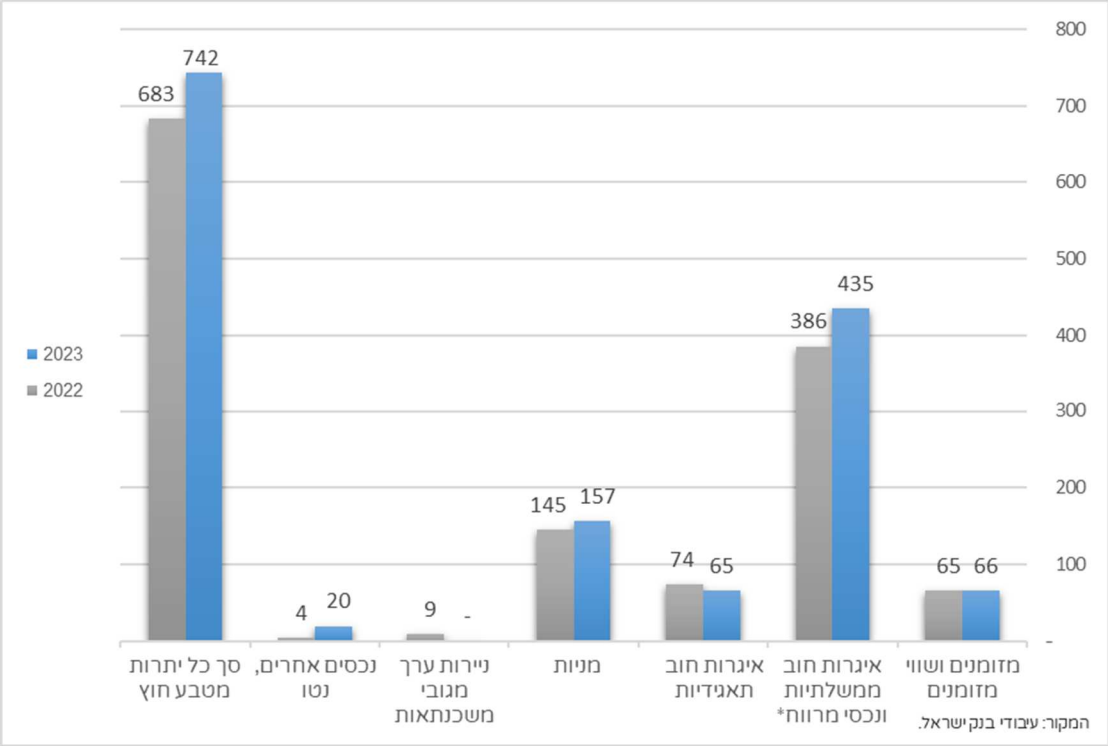

[3] נכס מרווח הוא נכס שנושא תשואה-לפדיון גבוהה יותר מזו של אג"ח ממשלתית עם תקופה לפירעון דומה, עקב הבדלים בחשיפה לסיכון אשראי, נזילות ,גורמים תפעוליים וכד'.

הכנסות (הוצאות) מיתרות מטבע החוץ והפרשי השער בגינן

ההכנסות מיתרות מטבע חוץ, ללא הפרשי השערים בגינן, הסתכמו השנה ברווח של 56.5 מיליארדי ש"ח.

ההכנסות משערוך, רווחי הון ודיבידנדים ממניות הסתכמו השנה בסך של 32.6, וזאת תוצאת העלייה הניכרת במרבית מדדי המניות העיקריים בתיק היתרות השנה.

הכנסות משערוך, רווחי הון וריבית בגין **אג"ח** הסתכמו השנה ל-20.8 מיליארדי ש"ח, תוצאת הגידול בשיעור הריבית בעולם, ועליית רווחי השערוך לסוף שנה, בין השאר עקב הציפיות להורדת ריבית בארה"ב ובבנקים מרכזיים נוספים בעולם.

הכנסות הפרשי השערים מהיתרות הסתכמו ב-28.3 מיליארדי ש"ח, עקב פיחות בשער החליפין של השקל מול מטבעות עיקריים ביתרות, פיחות בשיעור של כ-3% מול הדולר ו-6.9% מול האירו. מרבית הכנסות הפרשי שערים נצברו בגין הרכיב של אג"ח, המהווה את החלק הארי של היתרות.

להלן הרכב ההכנסות מיתרות מט"ח לפי סוגי נכסים בהתאם להרכבם המאזן הבנק:

איור 7
הרכב הכנסות (הוצאות) מיתרות מטבע חוץ כולל הפרשי שער
(מיליוני ש"ח)

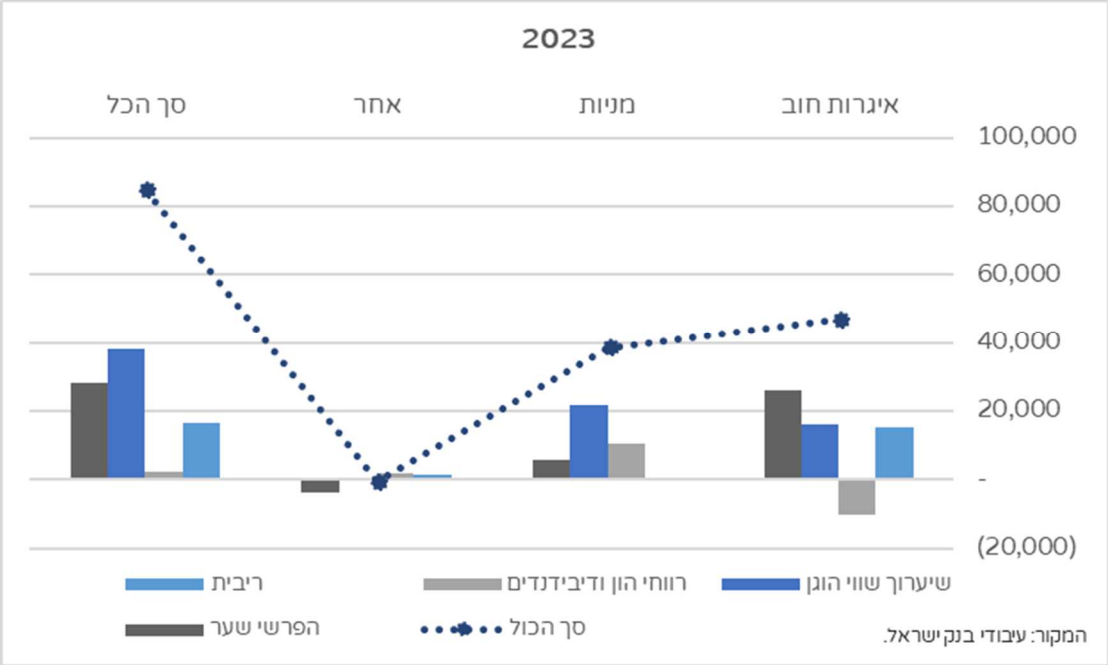

ד.2 נכסים והתחייבויות בארץ

יתרת נכסים בארץ הסתכמה השנה בכ-108.3 מיליארדי ש"ח, ירידה של 18.6 מיליארדי ש"ח משנת 2022.

הירידה ביתרת הנכסים בארץ נובעת בעיקרה מפירעונות של הלוואות מוניטריות שניתנו למערכת הבנקאית בתקופת הקורונה לטובת העמדת אשראי לעסקים קטנים, ומפירעונות של אג"ח מקומיות שנרכשו במסגרת ההתערבות של הבנק בשווקים.

הכנסות הריבית בגין נכסים אלו הסתכמו בסך של 1.6 מיליארד ש"ח, עיקרן הכנסות ריבית והצמדה מאג"ח המקומיות.

ההתחייבויות בארץ מהוות את עיקר ההתחייבויות של הבנק, והן הסתכמו בשנת 2023 ב-827.3 מיליארדי ש"ח, ירידה של 18.2 מיליארד ש"ח משנת 2022.

יתרת המק"מ והפז"ק, המשמשים כלי ספיגה מוניטריים לספיגת עודפי נזילות בשוק, הצטמצמה בשנת 2023 בכ-23.7 מיליארד ש"ח ליתרה של 589.6 מיליארדי ש"ח, על רקע ירידת עודפי הנזילות בשוק.

השפעה זו נזקפת בין השאר למכירת הדולרים שביצע הבנק לאחר פרוץ המלחמה בהיקף של 8.5 מיליארד דולר, ומקיטון ביתרת ההלוואות המוניטריות שניתנו בתקופת משבר הקורונה, עקב הגעתן לפירעון.

בתוך כך השתנה השנה ההרכב של כלי הספיגה, כאשר המק"מ עלה ב-94.2 מיליארדי ש"ח, ואילו הפז"ק ירד ב-117.9 מיליארדי ש"ח, וזאת על רקע גידול בביקוש למק"מ במקביל לעליית ריבית בנק ישראל.

מנגד הייתה עלייה נקודתית של יתרת זכאים שונים לסוף שנה בסך של 5.1 מיליארדי ש"ח.

סך כל ההוצאות נטו מהפעילות בארץ הסתכמה השנה בכ-25.7 מיליארדי ש"ח (בשנת 2022- הוצאות של 5.5 מיליארד ש"ח).

את עיקר ההוצאות בארץ מהוות הוצאות הריבית בגין כלי הספיגה המוניטריים, אשר הסתכמו השנה ב-24.4 מיליארדי ש"ח (שנת 2022 –6.3 מיליארד ש"ח). העלייה בהוצאות הריבית בגין הכלים האלה נובעת מעלייתה של ריבית בנק ישראל עד לחודש מאי השנה.

ד.3 הון הבנק (גירעון) וקרנות השערוך

היתרה הכוללת של הגירעון בהון הבנק וקרנות השערוך הסתכמה השנה ביתרה חיובית של 10.5 מיליארדי ש"ח, כאשר מתוכה יתרת הגירעון בהון עמדה על 109.9- מיליארד ש"ח, ואילו יתרת קרנות השערוך מרווחים שטרם מומשו עמדה על 120.4 מיליארדי ש"ח.

לקרנות השערוך מועברים רווחים שטרם מומשו משערוך נכסים לשווי הוגן הכלולים ברווח או הפסד של הבנק, אך אינם כלולים ב"רווח הנקי" המוגדר בחוק המשמש לקביעת הרווחים הראויים

לחלוקה לממשלה[4]. בעת המימוש של רווחים אלה בפועל, הם יועברו מחשבון השערוך ויכללו ברווח הנקי לחלוקה.

בנוסף, מועברים לקרנות השערוך סכומים בהתאם להוראות התקינה הבין-לאומית (IFRS), לדוגמה, שינויים בהפרשה האקטוארית של הבנק לזכויות עובדים הנובעים משינויים בהנחות האקטואריות.

בשנת 2022 היתרה הכוללת של הון הבנק וקרנות השערוך היתה שלילית והסתכמה ב-47.5 מיליארד ש"ח, כאשר מתוכה יתרת הגירעון בהון עמדה על 121.2- מיליארד ש"ח, ואילו יתרת קרנות השערוך מרווחים שטרם מומשו עמדה על 73.7 מיליארדי ש"ח.

הגידול בקרנות השערוך השנה בסך 46.7 נובע מעלייה בשערוך לשווי הוגן של מניות ואג"ח במט"ח, ומהפרשי שערים שנצברו וטרם מומשו בגין יתרות הנקובות במט"ח, עקב פיחות השקל מול מטבעות עיקריים בתיק היתרות השנה.

הצמצום ביתרת הגירעון בהון בסך 11.3 מיליארדי ש"ח נובע בין השאר מרווחים שמומשו השנה מריבית, ממכירה של מניות, שנעשו בחלקן לצורך הגברת נזילותן של יתרות המט"ח עקב המלחמה וצמצום זמני של משקל המניות בתיק, ומהפרשי שערים שמומשו עקב יישום תוכנית המכירה של 8.5 מיליארד דולר מיתרות המט"ח לציבור.

ביתרת רווח כולל אחר נרשמה ירידה ביתרת החובה של 0.6 מיליארד ש"ח, עקב ירידה בהפרשה האקטוארית כתוצאה משינויים בהנחות כלכליות, בעיקר תוצאת עליית הריבית השקלית השנה.

[4] זאת בהתאם לסעיף 76 לחוק בנק ישראל שקובע כי :" הרווח הנקי לא יכלול רווחים שטרם מומשו על פי הדוח הכספי השנתי".

קוסט פורר גבאי את קסירר
דרך מנחם בגין 144א',
תל-אביב 6492102

טל. +972-3-6232525
פקס +972-3-5622555
ey.com

דוח רואה החשבון המבקר

לנגיד ולמועצה המנהלית של בנק ישראל

ביקרנו את הדוח על המצב הכספי המצורף של בנק ישראל (להלן - הבנק) לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת הדוחות על רווח או הפסד ורווח כולל אחר, השינויים בהון (בגירעון בהון) ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2023 ו-2022 (להלן- הדוחות הכספיים). דוחות כספיים אלה הינם באחריות המועצה המנהלית, הנגיד והמנכ"לית. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה, נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הנהלת הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 ואת תוצאות פעולותיו, השינויים בהון (בגירעון בהון) ותזרימי המזומנים של הבנק לכל אחת מהשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2023 ו-2022, בהתאם לכללי דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל אביב,
26 במרץ, 2024

דוח על המצב הכספי

	ביאור	ליום 31 בדצמבר 2023	2022
		מיליוני שקלים חדשים	
נכסים			
נכסים בחו"ל			
יתרות מטבע חוץ	3		
מזומנים ושווי מזומנים		65,661	65,371
ניירות ערך במטבע חוץ		657,223	613,876
מכשירים פיננסים נגזרים		534	757
נכסים אחרים		6,553	3,268
קרן המטבע הבין-לאומית		16,697	15,752
השקעה ב-BIS	4	456	431
סך כל הנכסים בחו"ל		**747,124**	**699,455**
נכסים בארץ			
איגרות חוב במטבע מקומי	5	84,057	85,901
הלוואות למוסדות פיננסים	5	23,316	40,052
נכסים אחרים	6	220	216
רכוש קבוע ונכסים בלתי מוחשיים	7	683	706
סך כל הנכסים בארץ		**108,276**	**126,875**
סך כל הנכסים		**855,400**	**826,330**

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

	ביאור	ליום 31 בדצמבר 2023	2022
		מיליוני שקלים חדשים	
התחייבויות			
התחייבויות לחו"ל			
יתרות מטבע חוץ	3		
מכשירים פיננסים נגזרים		2,259	3,747
התחייבויות אחרות		1,985	11,823
קרן המטבע הבין-לאומית	3ג'	13,354	12,722
סך כל ההתחייבויות לחו"ל		**17,598**	**28,292**
התחייבויות בארץ			
שטרי כסף ומעות במחזור	8	129,194	119,426
יתרות התאגידים הבנקאים כנגד חובת נזילות	5	64,412	74,012
פיקדונות לזמן קצוב	5	285,289	403,216
מלווה קצר מועד (מק"מ)	5	304,336	210,127
יתרות הממשלה	5	29,872	29,051
התחייבויות אחרות	9	14,163	9,683
סך כל ההתחייבויות בארץ		**827,266**	**845,515**
סך כל ההתחייבויות		**844,864**	**873,807**
הון הבנק (גירעון) וקרנות	10		
הון הבנק (גירעון)			
הון הבנק וקרן שמורה		3,985	3,985
יתרת הפסד		(113,881)	(125,146)
קרנות שיערוך		120,432	73,684
סך כל הון הבנק (גירעון) וקרנות		**10,536**	**(47,477)**
סך כל ההתחייבויות וההון		**855,400**	**826,330**

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

פרופ' אמיר ירון	**פרופ' יהושע (שוקי) שמר**	**שולמית גרי**
נגיד הבנק	יו"ר המועצה המנהלית	מנכ"לית הבנק והאחראית הבכירה לעניינים הכספיים

26 במרץ, 2024

דוח על רווח או הפסד ורווח כולל אחר

	ביאור	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023	2022
		מיליוני שקלים חדשים	
הכנסות (הוצאות) מפעילות בחו"ל			
הכנסות (הוצאות) מיתרות מטבע חוץ			
הכנסות ריבית, נטו	14	16,400	6,845
רווח או הפסד משיערוך לשווי הוגן של נכסים פיננסים	15	40,305	(43,147)
הוצאות שונות, נטו	16	(189)	(171)
הוצאות אחרות מפעילות בחו"ל, נטו		(516)	(146)
סך כל ההכנסות (ההוצאות) מפעילות בחו"ל, נטו		**56,000**	**(36,619)**
הכנסות (הוצאות) מפעילות בארץ			
הכנסות ריבית, נטו	17	1,574	1,970
הוצאות ריבית	17	(27,306)	(7,449)
הכנסות (הוצאות) שונות, נטו	18	11	(6)
סך כל ההוצאות מפעילות בארץ		**(25,721)**	**(5,485)**
הפרשי שער	19	28,126	57,992
רווח מפעולות פיננסיות		**58,405**	**15,888**
הוצאות על הדפסת שטרי כסף והטבעת מעות		(75)	(75)
הוצאות הנהלה וכלליות	20	(994)	(925)
הכנסות אחרות, נטו	21	40	36
רווח השנה		**57,376**	**14,924**

רווח כולל אחר

סכומים שלא יסווגו מחדש לרווח או הפסד:			
רווח ממדידה מחדש של תכנית להטבה מוגדרת		612	1,081
רווח מהשקעות במכשירים הוניים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר		25	33
רווח כולל אחר		**637**	**1,114**
רווח כולל		**58,013**	**16,038**

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על ייחוס רווחים (הפסדים)*

		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
		2023	2022
	ביאור	מיליוני שקלים חדשים	
רווח השנה		57,376	14,924
בניכוי: ייחוס רווחים שטרם מומשו לקרן שיערוך	22	(46,111)	(36,408)
סך הכל רווח (הפסד) שהוכר השנה		**11,265**	**(21,484)**
יתרת הפסד ליום 31 בדצמבר		**(113,881)**	**(125,146)**

*דוח על ייחוס רווחים (הפסדים) הינו לצורך חישוב הרווח הנקי לפי סעיף 76 לחוק בנק ישראל התש"ע-2010 (ראו גם ביאור 22) ואינו בהתאם לכללי דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).

דוח על השינויים בהון (בגירעון בהון)

	הון הבנק		קרנות שיערוך			
	הון הבנק וקרן שמורה	יתרת הפסד	יתרת רווח (הפסד) כולל אחר	קרנות שיערוך מרווחים שטרם מומשו[1]	סך הכול קרנות שיערוך	סך הכול
	מיליוני שקלים חדשים		מיליוני שקלים חדשים			
יתרה ליום 1 בינואר 2022	**3,985**	**(103,662)**	**(3,422)**	**39,584**	**36,162**	**(63,515)**
רווח (הפסד) כולל	**-**	(21,484)	1,114	[1]36,408	37,522	16,038
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	**3,985**	**(125,146)**	**(2,308)**	**75,992**	**73,684**	**(47,477)**
רווח כולל	-	11,265	637	[1]46,111	46,748	58,013
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	**3,985**	**(113,881)**	**(1,671)**	**122,103**	**120,432**	**10,536**

[1]העברה מרווח השנה לקרנות שיערוך - ראו ביאור 10 ודוח ייחוס רווחים.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם

דוח על תזרימי המזומנים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
רווח השנה	57,376	14,924
התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת		
התאמות לסעיפי דוח רווח או הפסד:		
הכנסות ריבית מיתרות במטבע חוץ, נטו	(16,400)	(6,845)
הפסד (רווח) משיערוך לשווי הוגן של נכסים פיננסים, נטו	(40,305)	43,147
הוצאות אחרות מפעילות בחו"ל, נטו	516	146
הוצאות מסים על השקעות בחו"ל	76	92
הוצאות ריבית ממכשירים פיננסים מפעילות בארץ, נטו	25,732	5,479
הפרשי שער בגין יתרות מזומנים ושווי מזומנים	4,743	(17,559)
הפרשי שער בגין יתרות במטבע חוץ	(32,997)	(42,024)
הפרשי שער בגין יתרות מפעילות בארץ	128	1,591
פחת והפחתות	98	134
	(58,409)	(15,839)
שינויים בסעיפי רכוש והתחייבויות:		
ירידה (עלייה) בהשקעה בניירות ערך במטבע חוץ בחו"ל	30,846	(122,197)
ירידה בגין מכשירים פיננסים נגזרים בחו"ל	1,292	1,536
עלייה בגין ביטחונות על מכשירים פיננסים נגזרים בחו"ל	(121)	(3,565)
ירידה (עלייה) בפיקדונות לזמן קצר בחו"ל	(1,911)	3,490
עלייה במסגרת הסכמי רכש או מכר חוזר בחו"ל	(12,262)	(6,798)
ירידה (עלייה) בנכסים אחרים בחו"ל	932	(861)
עלייה בפיקדונות קרן המטבע הבין-לאומית	(58)	(333)
ירידה בהשקעה באיגרות חוב במטבע מקומי בארץ	1,393	829
ירידה בהלוואות למוסדות פיננסים בארץ	16,702	100
עלייה בנכסים אחרים בארץ	(3)	(1)
ירידה מיתרות התאגידים הבנקאים בארץ	(9,712)	(7,657)
ירידה מפיקדונות לזמן קצוב בארץ	(117,951)	(71,000)
עלייה ממלווה קצר מועד (מק"מ)	83,303	94,102
עלייה (ירידה) מיתרות הממשלה בארץ	1,385	(21,407)
עלייה בהתחייבויות אחרות בארץ	5,135	1,996
ירידה בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים	(26)	(64)
	(1,056)	(131,830)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה:		
ריבית ששולמה בגין יתרות בחו"ל	(786)	(126)
ריבית שהתקבלה מיתרות בחו"ל	8,978	4,832
ריבית ששולמה בגין יתרות בארץ	(16,376)	(6,197)
ריבית שהתקבלה מיתרות בארץ	2,057	1,869
דיבידנדים שהתקבלו	3,626	3,111
מסים על הכנסה ששולמו	(76)	(92)
	(2,577)	3,397
מזומנים נטו ששימשו לפעילות שוטפת	**(4,666)**	**(129,348)**
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה		
רכישת רכוש קבוע ונכסים בלתי מוחשיים	(72)	(57)
פירעון (מתן) הלוואות לעובדים	3	(1)
מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה	**(69)**	**(58)**
תזרימי מזומנים מפעילות מימון		
גידול בשטרי כסף ובמעות במחזור	9,768	6,348
מזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון	**9,768**	**6,348**
הפרשי שער בגין יתרות מזומנים ושווי מזומנים	**(4,743)**	**17,559**
עלייה במזומנים ושווי מזומנים	**5,033**	**(123,058)**
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה	**65,371**	**170,870**
יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה	**65,661**	**65,371**

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ביאורים לדוחות הכספיים

ביאור 1 | כללי

1. בנק ישראל (להלן: "הבנק") הוא הבנק המרכזי של מדינת ישראל. הבנק נוסד בשנת 1954, מושבו בירושלים והוא פועל בשני סניפים נוספים בתל אביב. הבנק פועל בהתאם לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010 (להלן: "החוק") והוא עצמאי בבחירת פעולותיו ובהפעלת סמכויותיו להשגת המטרות ולמילוי התפקידים שנקבעו לו בחוק. לבנק ועדה מוניטרית שבראשה עומד נגיד הבנק ומועצה מנהלית שבראשה עומד אחד מן החברים מקרב הציבור שנבחר לכך.

תפקידיו של הבנק על פי החוק הם: לנהל את המדיניות המוניטרית; להחזיק את יתרות מטבע החוץ של המדינה ולנהלן; לתמוך בפעילות הסדירה של שוק מטבע החוץ בישראל; לשמש בנקאי של הממשלה; להסדיר את מערכות התשלומים והסליקה במשק במטרה להבטיח את יעילותן ואת יציבותן; להנפיק מטבע; להסדיר את מערכת המזומנים במשק ולכוונה; וכן לקיים את הפיקוח וההסדרה של מערכת הבנקאות. בנוסף, הבנק ייצג את המדינה במוסדות הפיננסים הבין-לאומיים, ינהל מערכת מידע וסטטיסטיקה על כלכלת ישראל וייעץ לממשלה בתפקידים כלכליים.
כמו כן, בהתאם לחוק נתוני אשראי התשע"ו-2016, הבנק ינהל את מאגר נתוני האשראי, יאסוף נתוני אשראי ממקורות המידע, יחזיק את נתוני האשראי במאגר וימסור אותם ללשכות אשראי וללקוחות. בהתאם לחוק הקרן לאזרחי ישראל, התשע"ד-2014, הבנק ינהל את נכסי הקרן לאזרחי ישראל.

2. השלכות מלחמת "חרבות ברזל"

בחודש אוקטובר 2023 פרצה בישראל מלחמת "חרבות ברזל" (להלן: "המלחמה"). הימשכות המלחמה הובילה להאטה בפעילות העסקית במשק הישראלי, בין היתר עקב סגירת מפעלים בדרום ובצפון הארץ, פגיעה בתשתיות, גיוס אנשי מילואים לתקופה שאינה ידועה מראש וכן לשיבוש הפעילות הכלכלית בישראל. האירועים הביטחוניים הביאו לתנודות בתנאים הפיננסיים בשווקים המקומיים ובמחירי הסחורות ובשערי החליפין של מטבע החוץ.
לאור זאת הפעיל בנק ישראל כמה תוכניות כדי להבטיח את תפקודם התקין של השווקים הפיננסיים וכדי לתמוך על רקע המלחמה בפעילות הכלכלית וביציבות הפיננסית:

ד. עם פרוץ המלחמה הכריז בנק ישראל על תכנית למכירה של עד 30 מיליארד דולר מיתרות מטבע החוץ ואספקה של נזילות דולרית בהיקף של עד 15 מיליארד דולר באמצעות עסקות החלף (SWAP) וזאת על מנת למתן את התנודות בשער החליפין של השקל ולספק את הנזילות הנדרשת להמשך פעילותם הסדירה של השווקים. במסגרת זו מכר בנק ישראל 8.5 מיליארד דולר מיתרות מטבע החוץ וביצע עסקות החלף בהיקף של 0.4 מיליארד דולר.

ה. ביצוע עסקות של הסכם מכר חוזר (R.Repurchase Agreement) ריפו מול גופים מוסדיים וקרנות נאמנות כנגד בטוחות של אג"ח ממשלתי ו/או תאגידי כבטוחה, במטרה לשמור על תפקודם התקין של השווקים. במסגרת זו בוצעו עסקות בהיקף של כ-95 מיליון ש"ח.

ו. תכנית להקלת אשראי לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו מהמלחמה:

ו.1. הלוואות מוניטריות לבנקים בהיקף של עד 10 מיליארד ש"ח, בכפוף לאשראי שניתן לעסקים קטנים וזעירים בהתאם לתנאים שנקבעו. במסגרת תוכנית זו ניתנו הלוואות בסך של 6.4 מיליארדי ש"ח, מתוכם ניתנו 2.1 מיליארד ש"ח עד ליום 31 בדצמבר, 2023.

ו.2. הלוואות באמצעות עסקות מכר חוזר (R.Repo) לגופי אשראי חוץ בנקאים בהיקף של עד 1 מיליארד ש"ח, בכפוף לאשראי שניתן לעסקים קטנים וזעירים בהתאם לתנאים שנקבעו.

המלחמה הובילה לעלייה בפרמיית הסיכון של ישראל ובתחילת שנת 2024 הורידה חברת הדירוג Moody's את דירוג האשראי של ישראל (ראו ביאור 24).

3. השפעות האינפלציה ועליית שיעור הריבית

בעקבות התפתחויות מאקרו כלכליות ברחבי העולם שהתרחשו במהלך שנת 2022, חלה עלייה בשיעורי האינפלציה בארץ ובעולם. כחלק מהצעדים שננקטו על מנת לבלום את עליית המחירים, החלו הבנקים המרכזיים בעולם, ובכללם בנק ישראל, להעלות את שיעור הריבית. בסוף שנת 2023 נראה שתהליך עליית הריבית הגיע לסיומו, אך סביבת הריביות נותרה גבוהה במהלך השנה.

ביאור 2 | עיקרי המדיניות החשבונאית

המדיניות החשבונאית המפורטת להלן יושמה בדוחות הכספיים בעקביות, בכל התקופות המוצגות, למעט אם נאמר אחרת.

א. בסיס הדיווח והמדידה של הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח הכספי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני דיווח כספי בין-לאומיים (להלן: IFRS).

2. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על בסיס העלות, למעט הסעיפים הבאים:

א. נכסים פיננסים והתחייבויות פיננסיות הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד;

ב. מניות הבנק בבנק להסדרי סליקה בין-לאומיים (BIS) המיועדות ונמדדות בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר;

ג. התחייבות בגין הטבות לעובדים הנמדדת כערך הנוכחי של התוכנית להטבה מוגדרת.

3. בסיס ההכרה בהכנסה

הקריטריונים המשמשים את הבנק להכרה בהכנסות ובהוצאות בדוחות הכספיים הם כדלקמן:

א. נכסים פיננסים והתחייבויות פיננסיות הנמדדים בעלות מופחתת - הכנסות הריבית מוכרות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

ב. נכסים פיננסים והתחייבויות פיננסיות הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד – ההכנסה מוכרת תחילה בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, ושאר הסכום מוכר כהתאמה לשווי ההוגן של הנכס הפיננסי.

ג. נכסים והתחייבויות הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר – כולל השקעה במכשירים הוניים, כאשר השינויים בשווי ההוגן במהלך התקופה נזקפים לרווח כולל אחר, היות ומדובר בהשקעות עם כוונת החזקה לטווח הארוך ובוצע ייעוד לראשונה למדידה זו בהתאם ל-IFRS 9.

ד. הכנסות והוצאות מעמלות והכנסות אחרות משירותים מוכרים ברווח או הפסד בתקופה שבה השירותים ניתנו.

ב. מטבע הפעילות, מטבע ההצגה ומטבע חוץ

מטבע הפעילות של הבנק הינו שקל חדש ומייצג את המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה פועל הבנק.

הדוחות הכספיים מוצגים בשקלים חדשים ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת.

1. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ

עסקאות הנקובות במטבע חוץ נרשמות עם ההכרה לראשונה בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה לראשונה, מתורגמים נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ בכל תאריך דיווח למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער נזקפים לרווח או הפסד. נכסים והתחייבויות לא כספיים הנקובים במטבע חוץ והמוצגים לפי עלות, מתורגמים לפי שער החליפין במועד העסקה.

הנתונים על שערי החליפין של השקל מול מספר מטבעות עיקריים מוצגים להלן:

	ליום 31 בדצמבר			שיעור השינוי	
	2023	2022	2021	2023	2022
	שקלים חדשים			אחוזים	
דולר ארצות הברית	3.627	3.519	3.110	3.1	13.2
אירו	4.012	3.753	3.520	6.9	6.6
לירה שטרלינג	4.621	4.238	4.203	9.0	0.8
זכויות משיכה מיוחדות (SDR)[1]	4.868	4.649	4.409	4.7	5.4

[1] שער ה-SDR מפורסם על ידי קרן המטבע הבין-לאומית ומחושב על בסיס סל משוקלל של חמישה מטבעות – דולר ארצות הברית, אירו, ין יפני, לירה שטרלינג ויואן סיני.

2. פריטים כספיים צמודי מדד

נכסים והתחייבויות כספיים במטבע מקומי הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד המחירים לצרכן בישראל (להלן: המדד), מותאמים בכל תאריך דיווח לפי המדד הרלוונטי בהתאם לתנאי ההסכם.

נתונים על מדד המחירים לצרכן בישראל (על בסיס ממוצע 2016) מוצגים להלן:

	שנה			שיעור השינוי	
	2023	2022	2021	2023	2022
	נקודות			אחוזים	
לחודש נובמבר	112.8	109.1	103.6	3.3	5.3
לחודש דצמבר	112.6	109.4	103.9	3.0	5.3

ג. שיעורי ריבית

חלק מהריביות הנגבות או המשולמות על ידי בנק ישראל, מבוססות על ריבית בנק ישראל או על הריבית הבסיסית (prime).

הנתונים על שיעורי הריביות בארץ מוצגים להלן:

	ליום 31 בדצמבר		
	2023	2022	2021
	אחוזים		
ריבית בנק ישראל	4.75	3.25	0.10
ריבית בסיסית (Prime)	6.25	4.75	1.60

ד. מכשירים פיננסים

1. נכסים פיננסים[5]

נכסים פיננסים נמדדים במועד ההכרה לראשונה בשוויים ההוגן ובתוספת עלויות שניתן לייחס במישרין לרכישה של הנכס הפיננסי, למעט במקרה של נכס פיננסי אשר נמדד בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, שעלויות עסקה לגביו נזקפות לרווח או הפסד.

הבנק מסווג ומודד את מכשירי החוב בדוחותיו הכספיים על בסיס הקריטריונים להלן:

(א) המודל העסקי של הבנק לניהול הנכסים הפיננסים, וכן;

(ב) מאפייני תזרים המזומנים החוזי של הנכס הפיננסי.

א. <u>הבנק מודד **מכשירי חוב בעלות מופחתת**, כאשר:</u>

המודל העסקי של הבנק הינו החזקת נכסים פיננסים על מנת לגבות תזרימי מזומנים חוזיים; וכן כאשר התנאים החוזיים של הנכסים הפיננסים מספקים זכאות במועדים מוגדרים לתזרימי מזומנים שהם רק תשלומי קרן וריבית בגין סכום הקרן שטרם נפרעה.

לאחר ההכרה לראשונה נמדדים המכשירים בקבוצה זו על פי תנאיהם, לפי עלות המופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית ובניכוי הפרשה לירידת ערך.

ב. <u>הבנק מודד **מכשירי חוב בשווי הוגן דרך רווח או הפסד**, כאשר:</u>

נכס פיננסי שמהווה מכשיר חוב לא עומד בקריטריונים למדידתו בעלות מופחתת או בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר. לאחר ההכרה לראשונה, נמדד הנכס הפיננסי בשווי הוגן כאשר רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן נזקפים לרווח או הפסד.

הכנסות הריבית בגין מכשירי חוב אלו מוכרות תחילה בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, ושאר הסכום מוכר כהתאמה לשווי ההוגן של הנכס הפיננסי.

ג. <u>השקעות במכשירים הוניים ונכסים פיננסים נגזרים:</u>

השקעות במכשירים הוניים ונכסים פיננסים נגזרים נמדדות ככלל בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

ד. <u>השקעות בנכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר (השקעה ב-BIS)</u>:

השינויים בשווי ההוגן במהלך התקופה נזקפים לרווח כולל אחר. לפירוט נוסף ראה ביאור 4.

[5] קטגוריות המדידה מפורטות בביאור 12.

2. ירידת ערך נכסים פיננסים

הבנק בוחן בכל מועד דיווח את ההפרשה להפסד בגין מכשירי חוב פיננסים אשר לא נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

הבנק מבחין בין שני מצבים של הכרה בהפרשה להפסד:

א. מכשירי חוב אשר לא חלה הידרדרות משמעותית באיכות האשראי שלהם מאז מועד ההכרה לראשונה או מקרים בהם סיכון האשראי הוא נמוך – ההפרשה להפסד שתוכר בגין מכשיר חוב זה תיקח בחשבון הפסדי אשראי חזויים בתקופה של 12 חודשים לאחר מועד הדיווח, או;

ב. ההפרשה להפסד שתוכר בגין מכשירי חוב אשר חלה הידרדרות משמעותית באיכות האשראי שלהם מאז מועד ההכרה לראשונה בהם ואשר סיכון האשראי בגינם אינו נמוך, תביא בחשבון את הפסדי האשראי החזויים לכל אורך יתרת תקופת חיי המכשיר.

ירידת הערך בגין מכשירי חוב הנמדדים לפי עלות מופחתת תיזקף לרווח או הפסד כנגד הפרשה ואילו ירידת הערך בגין מכשירי חוב הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר, תיזקף לרווח או הפסד כנגד רווח כולל אחר ולא תקטין בדוח על המצב הכספי את הערך בספרים של הנכס הפיננסי.

הבנק מיישם את ההקלה שנקבעה ב-IFRS 9 שלפיה הוא מניח שסיכון האשראי של מכשיר חוב לא עלה באופן משמעותי ממועד ההכרה לראשונה אם נקבע במועד הדיווח כי המכשיר נושא סיכון אשראי נמוך, לדוגמה, כאשר המכשיר נושא דירוג חיצוני של "דירוג השקעה".

3. התחייבויות פיננסיות

א. <u>התחייבויות פיננסיות הנמדדות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:</u>

הבנק מודד את התחייבויותיו הפיננסיות בגין נגזרים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

במועד ההכרה לראשונה התחייבויות אלה נמדדות בשווי הוגן, כאשר עלויות עסקה נזקפות לרווח או הפסד.

ב. <u>התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת:</u>

במועד ההכרה לראשונה מודד הבנק את ההתחייבויות הפיננסיות שאינן נגזרים בשווי הוגן, בניכוי עלויות עסקה שניתן לייחס במישרין להנפקה של ההתחייבות הפיננסית.

לאחר ההכרה לראשונה מודד הבנק את כל ההתחייבויות הפיננסיות לפי העלות המופחתת, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית.

4. גריעת התחייבויות פיננסיות

התחייבות פיננסית מסולקת כאשר החייב פורע את ההתחייבות על ידי תשלום במזומן, בנכסים פיננסים אחרים, או שהוא משוחרר משפטית מההתחייבות.

5. קיזוז מכשירים פיננסים

נכסים פיננסים והתחייבויות פיננסיות מקוזזים והסכום נטו מוצג בדוח על המצב הכספי, ואם קיימת זכות בהווה הניתנת לאכיפה משפטית לקזז את הסכומים שהוכרו וקיימת גם כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות במקביל. הזכות לקזז חייבת להיות ניתנת לאכיפה משפטית, לא רק במהלך

העסקים הרגיל של הצדדים לחוזה, אלא גם במקרה של פשיטת רגל או חדלות פירעון של מי מהצדדים. על מנת שהזכות לקזז תהיה קיימת באופן מיידי, אסור שהיא תהיה תלויה באירוע עתידי, שיהיו פרקי זמן שבהם היא לא תחול או שיהיו אירועים שיגרמו לפקיעתה.

ה. הפרשות

הפרשה מוכרת אם כתוצאה מאירועי עבר, יש לבנק בהווה התחייבות משפטית או ממשית שניתן לאמוד אותה באופן מהימן וסביר להניח שתידרש יציאה של תועלות כלכליות לצורך סילוק ההתחייבות.

הסכום המוכר כהפרשה נמדד כאומדן הטוב ביותר של ההוצאה הנדרשת לסילוק המחויבות בהווה בסוף תקופת הדיווח. כאשר השפעת ערך הזמן של כסף היא מהותית, סכום ההפרשה הוא הערך הנוכחי של ההוצאות הצפויות להידרש לשם סילוק ההתחייבות.

ו. שינוי במדיניות חשבונאית - כולל יישום לראשונה של תקני דיווח כספי חדשים ותיקונים לתקני חשבונאות קיימים

1. <u>תיקון ל- IAS 8, מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות</u>

בחודש פברואר 2021, פרסם ה- IASB תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 8: מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות (להלן – התיקון). מטרת התיקון הינה להציג הגדרה חדשה של המונח "אומדנים חשבונאיים".

אומדנים חשבונאיים מוגדרים כ"סכומים כספיים בדוחות הכספיים הכפופים לאי ודאות במדידה". התיקון מבהיר מהם שינויים באומדנים חשבונאיים וכיצד הם נבדלים משינויים במדיניות החשבונאית ומתיקוני טעויות.

התיקון יושם באופן פרוספקטיבי לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023 והוא חל על שינויים במדיניות חשבונאית ובאומדנים חשבונאיים המתרחשים בתחילת אותה תקופה או אחריה.

לתיקון לעיל לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים של הבנק.

2. <u>תיקון ל- IAS 1, גילוי למדיניות החשבונאית</u>

בחודש פברואר 2021, פרסם ה- IASB תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 1: הצגת דוחות כספיים (להלן – התיקון). בהתאם לתיקון, חברות נדרשות לספק גילוי למדיניות החשבונאית המהותית שלהן חלף הדרישה כיום לספק גילוי למדיניות החשבונאית המשמעותית שלהן. אחת מהסיבות העיקריות לתיקון זה נובעת מכך שלמונח "משמעותי" לא קיימת הגדרה ב- IFRS בעוד שלמונח "מהותי" קיימת הגדרה בתקנים שונים ובפרט ב-IAS 1.

התיקון יושם לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2023.

לתיקון לעיל הייתה השפעה על גילויי המדיניות החשבונאית של הבנק, אך לא הייתה השפעה על המדידה, ההכרה או ההצגה של פריטים כלשהם בדוחות הכספיים.

ז. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים, הפעיל הבנק שיקול דעת ושקל את השיקולים בעיקר לגבי הנושאים הבאים, שלהם השפעה על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים:

1. הערכת המודל העסקי

הבנק מבצע הערכה של מטרת המודל העסקי לפיו מוחזקים נכסים פיננסים ברמת תיק, שכן הדבר משקף בצורה הטובה ביותר את אופן ניהול הנכסים ואת אופן מסירת המידע להנהלה. המידע שנלקח בחשבון כולל:

- מטרת החזקת התיק למסחר, לגביית תזרימי מזומנים חוזיים, וכו';
- תדירות, ערך ותזמון מכירות (הן בעבר והן בעתיד);
- כיצד ביצועי המודל העסקי והנכסים הפיננסים מוערכים ומדווחים לאנשי מפתח בהנהלת הבנק;
- הסיכונים המשפיעים על ביצועי המודל העסקי והאופן שבו מנוהלים סיכונים אלה;
- כיצד מתוגמלים מנהלי ההשקעות, לדוגמה, האם הפיצוי מבוסס על השווי ההוגן של הנכסים המנוהלים או על תזרימי המזומנים החוזיים שנגבו;
- האם גביית תזרימי מזומנים חוזיים (לדוגמה, הכנסות ריבית שהתקבלו) מייצגת חלק משמעותי מתשואות התיקים.

2. חישוב הפרשה להפסדי אשראי חזויים

הבנק מעריך את ההפרשה להפסדי אשראי חזויים (ECL) של כל המכשירים הנמדדים בעלות מופחתת או של מכשירי חוב הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר.

ה-ECL מחושב על פי הנוסחה הבאה: ECL=PD*LGD*EAD.

א. Probability of default– PD

ההסתברות לחדלות פירעון (%) - היא אומדן של ההסתברות לחדלות פירעון לאופק זמן נתון. אומדני PD הינם אומדנים לתאריך מסוים, המחושבים על סמך מודלים של דירוג סטטיסטי ומוערכים באמצעות כלי דירוג המותאמים לקטגוריות השונות של צדדים נגדיים ושל חשיפות. החישוב של PD עבור צדדים נגדיים זרים באופק של עד שנה מבוסס על מטריצות מעבר שפותחו על ידי "בלומברג" עבור גופים תאגידיים (DRSK) וריבוניים (SRSK), תוך שימוש בנתונים פיננסים, מקרו-כלכליים ונתונים לגבי ביצועי אשראי.

ב. Loss given default - LGD

ההפסד הצפוי בהינתן חדלות פירעון (%) - הוא אומדן ההפסד שייגרם בקרות אירוע של חדלות פירעון. סכום זה מבוסס על ההפרש שבין תזרימי המזומנים שאמורים להתקבל בהתאם לחוזה לבין תזרימי המזומנים שהמלווה מצפה לקבל בפועל, בהתחשב גם בתזרימי המזומנים שעשויים להתקבל ממימוש ביטחונות. שיעור זה מבוסס על נתוני שיעור ההתאוששות מחדלות פירעון, ה-RR (Recovery rate).

ג. Exposure at default – EAD

היקף החשיפה בעת חדלות פירעון. ה-EAD של נכס פיננסי מחושב כערך בספרים ברוטו (כולל ריבית שנצברה).

3. **הטבות לעובדים**

בסיס לחישוב אקטוארי – ראו ביאור 9א'.

4. **שווי הוגן**

טכניקות הערכה המיושמות למדידת שווי הוגן – ראו ביאור 12.

5. **הפרשות**

הפרשה מוכרת אם, כתוצאה מאירועי עבר, יש לבנק בהווה התחייבות משפטית או ממשית שניתן לאמוד אותה באופן מהימן וסביר להניח שתידרש יציאה של תועלות כלכליות לצורך סילוק ההתחייבות.

הסכום המוכר כהפרשה נמדד כאומדן הטוב ביותר של ההוצאה הנדרשת כדי ליישב את המחויבות הנוכחית בסוף תקופת הדיווח. כאשר השפעת ערך הזמן של כסף היא מהותית, סכום ההפרשה הוא הערך הנוכחי של ההוצאות הצפויות להידרש לשם סילוק ההתחייבות.

ביאור 3 | יתרות מטבע חוץ

בנק ישראל מופקד בהתאם לחוק על החזקת יתרות מטבע החוץ של המדינה ועל ניהולן ואחראי לתמוך בפעילות הסדירה של שוק מטבע החוץ בישראל.

יתרות מטבע החוץ הן נכסים והתחייבויות במטבע חוץ המוחזקים על ידי בנק ישראל מחוץ לישראל לשם מילוי תפקידיו.

יתרות מטבע החוץ מושקעות במכשירים פיננסים שונים, שרובם מנוהלים פנימית על ידי הבנק וחלקם מנוהלים על ידי מנהלים חיצוניים, במסגרת מדיניות ההשקעה שמתווה הוועדה המוניטרית.

להלן הרכב יתרות מטבע חוץ לפי סוג ההשקעה:

		ליום 31 בדצמבר	
		2023	2022
		מיליוני שקלים חדשים	
מזומנים ושווי מזומנים	3.א.	**65,661**	**65,371**
ניירות ערך (א)			
איגרות חוב ממשלתיות		361,734	334,230
איגרות חוב בערבות ממשלתית מלאה, רב-לאומיות ומהמגזר הציבורי		73,033	51,464
איגרות חוב תאגידיות		65,476	73,908
ניירות ערך מגובי משכנתאות		-	9,244
מניות		156,980	145,030
סך ניירות הערך		**657,223**	**613,876**
נכסים אחרים (ב)			
פיקדונות לזמן קצר	3.ב.1.	2,209	-
ניירות ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר (R.Repo)	3.ב.2.	1,904	-
נכסים שונים	3.ב.3.	2,440	3,268
סך הנכסים האחרים		**6,553**	**3,268**
קרן המטבע הבין-לאומית (ב)	3.ג.	**16,697**	**15,752**
התחייבויות אחרות (ב)			
ניירות ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר (Repo)	3.ב.2.	(1,904)	(11,640)
התחייבויות שונות	3.ב.3.	(81)	(183)
סך ההתחייבות האחרות		**(1,985)**	**(11,823)**
מכשירים פיננסים נגזרים (א)	3.ד		
נכסים		534	757
התחייבויות		(2,259)	(3,747)
סך המכשירים הפיננסים הנגזרים		**(1,725)**	**(2,990)**
סך כל יתרות מטבע חוץ		**742,424**	**683,454**

קטגוריות המדידה לכל מכשיר פיננסי:

א. שווי הוגן דרך רווח או הפסד.

ב. עלות מופחתת.

להלן התפלגות יתרות מטבע חוץ לפי סוגי המטבעות בכל סוף שנה כדלהלן:

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	באחוזים	
דולר ארצות הברית	61	61
אירו	20	20
אחרים	19	19
סך הכול	**100**	**100**

ביאור 3.א. | מזומנים ושווי מזומנים

מדיניות חשבונאית

מזומנים כוללים מזומן הניתן למימוש מיידי ופיקדונות לפי דרישה.

שווי מזומנים נחשבים להשקעות שנזילותן גבוהה וכוללים פיקדונות בתאגידים בנקאים לזמן קצר, אשר לא מוגבלים בשעבוד ושתקופתם המקורית לא עולה על שלושה חודשים ממועד ההשקעה או שעולה על שלושה חודשים אך הם ניתנים למשיכה מיידית ללא קנס ומהווים חלק מניהול המזומנים של הבנק.

להלן הרכב יתרת המזומנים ושווי המזומנים של הבנק:

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
מזומנים בבנקים מרכזיים	57,925	59,685
פיקדונות בבנקים מרכזיים	7,059	4,511
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	677	1,175
סך כל המזומנים ושווי המזומנים	**65,661**	**65,371**

שיעורי הריבית בשנת 2023 על יתרות המזומנים העיקריות בבנקים מרכזיים נעים בין 4.3% ל-5.3% ליתרות בדולר, ובין 2% ל-4% ליתרות באירו (שיעורי הריבית בשנת 2022 נעו בין 0.07% ל-4.3% ליתרות בדולר, ובין 0.5%- לבין 1.5% ליתרות באירו).

שיעור הריבית הממוצעת ליום 31 בדצמבר 2023 בפיקדונות בבנקים מרכזיים עד שלושה חודשים עמד על 4.6% (ליום 31 בדצמבר 2022 שיעור הריבית הממוצע עמד על 3.11%).

ביאור 3.ב. | נכסים אחרים בחו"ל והתחייבות אחרות לחו"ל

1. פיקדונות לזמן קצר בבנקים מרכזיים שתקופתם המקורית עולה על שלושה חודשים ממועד ההשקעה ושאינם עונים להגדרה של שווי מזומנים נכללים ביתרת נכסים אחרים. הפיקדונות מוצגים בעלותם המופחתת בהתאם לתנאי הפקדתם. שיעור הריבית הממוצע על פיקדונות אלה ליום 31 בדצמבר 2023 עמד על 3.8% (ביום 31 בדצמבר 2022 לא היתה יתרת פיקדונות).

2. ניירות ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר(R. Repo Reverse Repurchase Agreements)-
מורכבות מרכישת ניירות ערך בכפוף להסכם בדבר מכירתם בעתיד ומטופלות כחוב מובטח.
ניירות ערך שנרכשו במסגרת זו לא מוצגים במאזן.
ניירות ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר (Repo – Repurchase Agreements)-
מורכבות ממכירת ניירות ערך בכפוף להסכם בדבר רכישתם בעתיד, מטופלות כחוב מובטח
ולכן ניירות הערך שנמכרו במסגרת זו לא נגרעים מנכסי הבנק.
3. נכסים שונים / התחייבויות שונות – כוללים בעיקר:
א. ביטחונות הנדרשים להעמדה על ידי הבנק או לטובת הבנק מול גופים פיננסים שונים, בהתאם לחשיפה של הבנק למכשירים פיננסים נגזרים (כאשר הביטחונות הם לטובת הבנק הם יוצגו במסגרת ההתחייבויות).
ב. מזומן מיועד המשמש כבטוחה לפעילות בחוזים עתידיים ונגזרים. המזומן המיועד מוצג בהתאם לתנאי הפקדתו.

ביאור 3.ג. | קרן המטבע הבין-לאומית

בהתאם לחוק בנק ישראל, התש"ע–2010, סעיף 82: ייצוג לפני מוסדות כספיים בין-לאומיים – בנק ישראל ייצג את המדינה בקרן המטבע הבין-לאומית – ה-IMF (להלן: "קרן המטבע").

קרן המטבע יצרה נכס רזרבה בין-לאומי בשם זכויות משיכה מיוחדות (Special Drawing Rights- SDR).

כל הפעילות, הנכסים וההתחייבויות מול קרן המטבע נקובות ב-SDR.

שער ה-SDR מפורסם על ידי קרן המטבע הבין-לאומית ומחושב על בסיס סל מטבעות משוקלל הכולל את המטבעות הבאים: דולר ארצות הברית; אירו; ין יפני; לירה שטרלינג ויואן סיני.

קרן המטבע היא נושה מועדף.

קרן המטבע לא מימשה מעולם הפסד על הלוואות במסגרת הסכמי ההלוואות שלה. מכיוון שכל התביעות הן נגד קרן המטבע, אין לישראל חשיפת אשראי לצד שלישי בגין הלוואות אלה.

להלן ריכוז הנכסים וההתחייבויות מול קרן המטבע:

	ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים		מיליוני SDR	
המכסה בקרן המטבע הבין-לאומית	9,350	8,929	1,921	1,921
הלוואות NAB	3	15	1	3
זכויות משיכה מיוחדות (SDRs)	14,062	13,036	2,888	2,804
סך כל הנכסים בקרן המטבע הבין-לאומית	23,415	21,980	4,810	4,728
פיקדונות	(974)	(705)	(201)	(152)
שטרות המופקדים בבנק ישראל	(5,858)	(5,594)	(1,203)	(1,203)
סך כל ההתחייבויות לקרן המטבע הבין-לאומית במטבע מקומי	(6,832)	(6,299)	(1,404)	(1,355)
ריבית לקבל בגין יתרת קרן המטבע	114	71	24	15
היתרה בקרן המטבע הבין-לאומית	**16,697**	**15,752**	**3,430**	**3,388**
זכויות משיכה מיוחדות שהוקצו	(13,262)	(12,665)	(2,725)	(2,725)
ריבית לשלם בגין זכויות משיכה מיוחדות שהוקצו	(92)	(57)	(18)	(12)
סך כל היתרה בקרן המטבע הבין-לאומית[1]	**3,343**	**3,030**	**687**	**651**

[1]היתרות נושאות ריבית בהתאם לתנאי קרן המטבע. שיעור הריבית ב-31 בדצמבר 2023 הוא 4.1% (שיעור הריבית ביום 31 בדצמבר 2022 הוא 2.92%).

<u>נכסים והתחייבויות הקשורים לקרן המטבע</u>

א. <u>המכסה בקרן המטבע הבין-לאומית</u>

ישראל חברה בקרן המטבע מאז 12 ביולי 1954.

לכל מדינה החברה בקרן המטבע הבין-לאומית יש מכסה (Quota) להשתתפות בהון הקרן הנקובה במטבע SDR. המכסה בקרן המטבע קובעת את כמות המשאבים הכספיים המרבית שהמדינה החברה בקרן המטבע מחויבת לספק לה. מדינה משלמת 25% מהמכסה שלה במטבעות חוץ מקובלים או ב-SDR ואת 75% הנותרים במטבע שלה.

חלק מהמכסה המשולם במזומן ניתן למשיכה על ידי המדינה וחלקה האחר מופקד בבנק המרכזי של המדינה בפיקדונות ובשטרות צמודים ל-SDR (ראו סעיפים ד', ה').

המכסה מגדירה את כוח ההצבעה של מדינה חברה בקרן בהחלטות של קרן המטבע.

בחודש דצמבר 2023 אישרה מועצת המנהלים של קרן המטבע גידול של 50 אחוזים בסך המכסות של הקרן לכ- 715.7 מיליארד SDR. הגידול במכסות יחולק לכל המדינות החברות בהתאם לחלקה של כל מדינה בקרן כפי שמתבטא בגודל המכסה היחסי שלה.

הגדלת המכסות בקרן המטבע תיכנס לתוקף רק לאחר שימולאו שני התנאים:

תתקבלנה הסכמות בכתב ממדינות המהוות לכל הפחות 85% מסך המכסות בקרן;

תתקבל הסכמה מהמשתתפים בתוכנית ה-NAB (New Arrangements to Borrow) המעניקה קו האשראי לקרן, לצמצום מסגרת זו.

בחודש דצמבר 2023 התקבלה החלטה של הוועדה המוניטרית בבנק ישראל לאשר את הגדלת המכסה. ההחלטה על הגדלת המכסות צפויה להגדיל את המכסה של ישראל מרמה של כ- 1,921 מיליון SDR כיום לרמה של 2,881 מיליון SDR עם אישור הקרן במהלך 2024.
עד למועד החתימה על הדוחות הכספיים טרם הושלם התהליך בקרן המטבע.
נכון ליום 31 בדצמבר 2023 יש לישראל 20,668 קולות המייצגים 0.41% מסך ההצבעות (ללא שינוי מיום 31 בדצמבר 2022).

ב. הלוואות NAB

מדינת ישראל משולבת החל מספטמבר 2010 בהסדר של קרן המטבע בשם NAB – (New Arrangements to Borrow). לפי הסדר זה מדינות ובהן ישראל מעמידות לקרן המטבע קו אשראי ובמסגרתו ניתנות הלוואות שמועד פירעונן הוא כעבור עשר שנים. תכנית זו צפויה להצטמצם במקביל להגדלות מכסות המדינות החברות.
תקרת קו האשראי שבנק ישראל מעמיד לשימושה של קרן המטבע ליום 31 בדצמבר 2023 עומדת על 680 מיליון SDR – שהם 3,310 מיליון שקלים חדשים (תקרת קו האשראי ליום 31 בדצמבר 2022 עמדה על 680 מיליון SDR – 3,161 מיליון שקלים חדשים).
במועד בו תתבצע הגדלת המכסות בסך של 50 אחוזים בקרן המטבע ואתו צמצום מסגרת קו אשראי של ה-NAB, תקרת קו האשראי שמעמיד בנק ישראל לשימושה של קרן המטבע תפחת מ-680 מיליון SDR ל-569.25 מיליון SDR.

ג. זכויות משיכה מיוחדות (SDRs)

ה-SDRs הן נכס רזרבה שווה ערך למטבע חוץ המוקצה על ידי קרן המטבע למדינות החברות באופן יחסי לגודל מכסתן.
ערכו של ה-SDR כנכס רזרבה נובע מההתחייבויות של המדינות החברות להחזיק ולקבל SDR ולכבד התחייבויות שונות הקשורות לתפעולה של מערכת זו.
המדינות החברות בקרן המטבע זכאיות להחליף יתרות אלה כנגד מטבע חוץ.
היתרה נושאת ריבית בהתאם לתנאי הקרן.

ד. פיקדונות

הפיקדונות כוללים 2 סוגים:
פיקדון 1 משמש לעסקאות ולפעולות של קרן המטבע (לרבות תשלומי חבר, רכישות, רכישות חוזרות, החזר הלוואות ומכירות בשקלים).
פיקדון 2 משמש להוצאות הנהלה וכלליות של קרן המטבע במטבע מקומי ובתחומי המדינה.
הפיקדונות נקובים במטבע מקומי הצמוד לשער ה-SDR כפי שמפורסם על ידי קרן המטבע.

ה. שטרות המופקדים בבנק ישראל

שטרות שהונפקו על ידי הבנק כנגד המכסה בהשתתפות בהון של קרן המטבע ומופקדים בבנק. השטרות נקובים במטבע מקומי הצמוד לשער ה-SDR כפי שמפורסם על ידי הקרן.

ו. זכויות משיכה מיוחדות שהוקצו

כספים שמדינות החברות בקרן המטבע התחייבו לקנות מהקרן. להתחייבות זו לא נקבע מועד פירעון והיא נושאת ריבית בהתאם לתנאי הקרן.
קרן המטבע מקצה למדינות החברות בה זכויות משיכה מיוחדות באופן יחסי לגודל מכסתן.

יתרות הבנק בקרן המטבע נמדדות בעלות מופחתת ומשוערכות בהתאם לשער ה-SDR המפורסם על ידי הקרן. רווחים והפסדים לשיערוך שער חליפין הנובעים משיערוך של נכסים ושל התחייבויות של קרן המטבע, מוכרים בדוח רווח או הפסד.

ביאור 3.ד. | מכשירים פיננסים נגזרים

הסעיף כולל עסקאות בין מטבעות חוץ: עסקות המרה (Spots), עסקות עתידיות המסולקות ברוטו (Forwards) ועסקות החלף (Currency Swaps). עסקאות אלה כלולות במאזן החל ממועד קשירתן. כנגד חלק מהעסקות האמורות משלם הבנק או מקבל ביטחונות (ראו ביאור 3.ב.3).

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
א. התקשרויות מיוחדות – מכשירים פיננסים נגזרים		
עסקות המרה בין מטבעות חוץ		
קבלת מטבע חוץ בעתיד (Currency Swaps, Forwards, Spot)	92,493	135,107
מסירת מטבע חוץ בעתיד (Currency Swaps, Forwards, Spot)	93,174	137,141
עסקות עתידיות (Futures) על מדדי מניות - שווי הוגן[1]:		
התחייבות למכור	(9)	331
עסקות עתידיות (Futures) על ריבית - שווי הוגן[1]:		
התחייבות לקנות	-	31
התחייבות למכור	(9)	34
עסקות עתידיות (Futures) על איגרות חוב - שווי הוגן[1]:		
התחייבות לקנות	1,271	(105)
התחייבות למכור	(27)	262

[1] חוץ מאזני.

ביאור 4 | השקעה ב-BIS

מדיניות חשבונאית

ההשקעה ב-BIS מוגדרת כהשקעה במכשיר הוני.

במועד ההכרה לראשונה ביצע הבנק בחירה באופן בלתי חוזר והגדיר את ההשקעה ב-BIS כהשקעה אסטרטגית ולפיכך מוכרים שינויים בשווי ההוגן של ההשקעה ברווח כולל אחר ומצטברים בקרן השיערוך להשקעות בהון בהתאם להוראות IFRS 9. שינויים אלה לא ייזקפו בעתיד לרווח או הפסד גם לא בעת גריעת ההשקעה.

הכנסות מדיבידנדים מוכרים בדוח על הרווח או הפסד במועד הקובע לזכאות לדיבידנד, שכן הם מייצגים תשואה על ההון ולא החזר של הון מושקע לבעלי המניות.

סעיף 82 בחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, קובע כי הבנק ייצג את המדינה בבנק להסדרי סליקה בין-לאומיים (BIS- Bank for International Settlements).

הבנק להסדרי סליקה בין-לאומיים (להלן: ה-"BIS") הוא ארגון בין-לאומי של בנקים מרכזיים שמטרתו לטפח שיתוף פעולה בין-לאומי בענייני מטבע ופיננסים ולפעול כבנק עבור בנקים מרכזיים.

בנק ישראל מחזיק ב-BIS ב-3,211 מניות לפי שווי של כ-456 מיליון שקלים חדשים ליום 31 בדצמבר 2023 (כ-431 מיליון שקלים חדשים ביום 31 בדצמבר 2022). המניות מוחזקות כחלק מתפקידו של הבנק כבנק מרכזי ובכך הן ארוכות בטבען. כל בעל מניות זכאי לקבל חלק יחסי מהשווי הניכסי הנקי של הבנק, בכפוף להנחה של 30%. המניות ניתנות להעברה רק בהסכמה מראש של ה-BIS. לבנק אין כוונה למכור את המניות.

הבנק מחשב את השווי ההוגן לפי שיעור ההחזקה היחסי שלו בהון ה- BIS (רמה 3), בניכוי 30%. ניכוי זה נובע מרכישות חוזרות של מניות שבוצעו על ידי ה-BIS משנות ה-1970 ומהחלטה של בית דין לערעורים בהאג בפסק דין שהתקבל בשנת 2001.

בנק ישראל נדרש לקבל על עצמו בעת ההשקעה ב-BIS התחייבות נוספת כלפי המוסד לתשלום על פי דרישה מעבר לסכומי ההשקעות בפועל (Callable Capital), שאותן יוכל המוסד לממש רק בעת הצורך - אפשרות שסבירות התממשותה נמוכה. יתרת ההתחייבות האמורה ליום 31 בדצמבר 2023 עומדת על 59 מיליון שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2022 - 56 מיליון שקלים חדשים).

ביאור 5 | מכשירים פיננסים בארץ[1]

	ליום 31 בדצמבר 2023		ליום 31 בדצמבר 2022	
	יתרה בספרים	שיעור ריבית ממוצע	יתרה בספרים	שיעור ריבית ממוצע
	מיליוני שקלים חדשים	באחוזים	מיליוני שקלים חדשים	באחוזים
נכסים פיננסים:				
איגרות חוב במטבע מקומי (א)				
איגרות חוב ממשלתיות	81,732	0.06%	83,135	0.17%
איגרות חוב תאגידיות	2,325	0.26%	2,766	0.41%
	84,057		**85,901**	
הלוואות למוסדות פיננסים				
הלוואות לתאגידים בנקאיים (ב)	**23,316**	0.1%; -0.1%; ריבית בנק ישראל מינוס 1.5%	**40,052**	-0.1%; 0.1%
התחייבויות פיננסיות:				
יתרות התאגידים הבנקאיים כנגד חובת נזילות (ד)				
יתרות במטבע מקומי	63,231		72,939	
יתרות במטבע חוץ - פמ"ח	1,181		1,073	
	64,412		**74,012**	
כלי ספיגה מוניטרים				
פיקדונות לזמן קצוב (ה)	285,289	4.51%	403,216	1.25%
מלווה קצר מועד (מק"מ) (ו)	304,336	4.53%	210,127	1.88%
	589,625		**613,343**	
יתרות הממשלה (ז)				
יתרות במטבע מקומי	20,314	5.28%	19,844	1.62%
יתרות במטבע חוץ	9,558	5.25%	9,207	2.32%
	29,872		**29,051**	

[1] לעניין הסיכונים הפינסים ראה ביאור 11.

להלן פירוט המכשירים הפיננסים בארץ:

א. איגרות חוב במטבע מקומי

איגרות החוב כוללות איגרות חוב ממשלתיות ותאגידיות הצמודות למדד המחירים לצרכן הידוע בתאריך המאזן ואיגרות חוב ממשלתיות ותאגידיות שאינן צמודות.

איגרות החוב מוצגות בהתאם לעלותן המופחתת, בכפוף לירידת ערך.

במסגרת ההתערבות בשווקים המקומיים השיק הבנק מספר תוכניות לרכישת איגרות חוב ממשלתיות ואגרות חוב תאגידיות בשוק המשני. התוכניות הסתיימו בסוף שנת 2021.

יתרת ההשקעה באיגרות חוב תאגידיות כוללת הפרשה להפסדי אשראי חזויים ליום 31 בדצמבר 2023 בסך של כ-7 מיליון שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2022 בסך של כ-12 מיליון שקלים חדשים), אשר הקטינה את יתרת ההשקעה ונזקפה לדוח רווח או הפסד.

דירוג האשראי לאיגרות החוב התאגידיות במטבע מקומי:

	איגרות חוב תאגידיות					
	ליום 31 בדצמבר 2023					
	AAA	AA+,AA,AA-	A+,A,A-	BBB+	ECL	סך הכל
במיליוני שקלים חדשים	434	1,284	613	1	(7)	**2,325**
באחוזים	19%	55%	26%	0%	-	**100%**
	ליום 31 בדצמבר 2022					
במיליוני שקלים חדשים	600	1,403	760	15	(12)	**2,766**
באחוזים	22%	51%	27%	0%	-	**100%**

ב. <u>הלוואות לתאגידים בנקאים</u>

1. על רקע משבר הקורונה החליטה הוועדה המוניטרית על תוכנית מיוחדת של הלוואות לטווח ארוך. במסגרת התוכנית ניתנו לתאגידים הבנקאים, במספר פעימות, הלוואות לתקופות של 3 ו-4 שנים בריבית של 0.1% ובריבית של (0.1%-) וזאת בכפוף לכך שהתאגידים הבנקאים העמידו אשראי לעסקים קטנים וזעירים. היקף ההלוואות שניתנו במסגרת התוכנית היה 40 מיליארד שקלים חדשים והיא הסתיימה ביולי 2021.
2. על רקע ההשפעה של מלחמת "חרבות ברזל", החליטה הוועדה המוניטרית על תכנית הקלת תנאי האשראי לעסקים קטנים וזעירים, במסגרת התכנית, ניתנו הלוואות לתאגידים הבנקאיים בכפוף לכך שהם העמידו אשראי לעסקים קטנים וזעירים שנפגעו מהמלחמה ועמדו בקריטריונים נוספים. בתכנית זו, ניתנו עד ליום המאזן הלוואות בסך של 2.1 מיליארד ש"ח (בשנת 2024 ניתנו עוד הלוואות בסך של כ-4.3 מיליארד ש"ח) לתקופות של שנתיים ושלוש שנים בריבית משתנה בשיעור של ריבית בנק ישראל מינוס 1.5%. התכנית הסתיימה בפברואר 2024 עבור אשראי שניתן עד לסוף ינואר 2024.

שווי הבטוחה לכל עסקה אינו נמוך משווי ההלוואה שניתנה בתוספת מרווח מסוים ולכן לא נרשמה הפרשה לירידת ערך בשל הפסדי אשראי חזויים.

ג. <u>יתרות התאגידים הבנקאים כנגד חובת נזילות</u>

יתרות עובר ושב של התאגידים הבנקאים במטבע מקומי ובמטבע חוץ (דולר) המשמשים נכס נזיל כנגד פיקדונות של תושבי ישראל או תושבי חוץ, בהתאם לחובת הנזילות החלה עליהם. שיעור חובת הנזילות תלוי בסוג הפיקדון: 6% על פיקדונות עו"ש, 3% על פיקדון לטווח של שבוע עד שנה ועל פיקדונות מעל שנה אין חובת נזילות. בנק ישראל לא משלם לבנקים ריבית על חובת הנזילות ועל עודפי הנזילות.

ד. <u>פיקדונות לזמן קצוב</u>

בנק ישראל מקבל מהתאגידים הבנקאים פיקדונות לזמן קצוב בשקלים חדשים לפי סעיף 36 (ב) לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010. הפיקדונות מתקבלים במכרז לתקופות של יום, שבוע ותקופת נזילות. פיקדונות אלה לא משמשים נכס נזיל כנגד חובת הנזילות של התאגידים הבנקאים. נוסף על כך מתקבלים פיקדונות במסגרת חלון הפיקדונות שעומד לרשות התאגידים הבנקאים בריבית של 0.5% מתחת לריבית בנק ישראל.

שיעור הריבית על הפיקדונות לזמן קצוב ליום 31 בדצמבר 2023 הוא 4.75% (ליום 31 בדצמבר 2022 – 3.25%).

שיעור הריבית הממוצע על הפיקדונות לזמן קצוב במכרז עמד בשנת 2023 על 4.51% (בשנת 2022 – 1.25%).

שיעור הריבית על הפיקדונות בחלון הפיקדונות ליום 31 בדצמבר 2023 עמד על 4.25% (ליום 31 בדצמבר 2022 – 2.75%).
שיעור הריבית הממוצע על הפיקדונות בחלון הפיקדונות עמד בשנת 2023 על 4.01% (בשנת 2022 – 0.96%).

ה. מלווה קצר מועד (להלן: "מק"מ")

נייר ערך המונפק במכרז לציבור על ידי בנק ישראל ומשמש כאחד הכלים המוניטרים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק לטווח של עד שנה, לא צמוד ולא נושא ריבית; המק"מ נמכר ונסחר במחיר נמוך מערכו הנקוב (נסחר בניכיון). המק"מ מוצג בהתאם לעלותו המופחתת.

ו. יתרות הממשלה

יתרות הממשלה מורכבות מיתרות במטבע מקומי ויתרות במטבע חוץ. יתרות הממשלה בבנק ישראל ניתנות לקיזוז ביניהן, למעט מספר יתרות חריגות.

1. יתרות הממשלה במטבע מקומי – יתרות שוטפות ויתרות המשמשות להשאלת איגרות חוב המיועדות למימון הפעילות התקציבית. על היתרות השוטפות ניגבת מהממשלה (ביתרת חובה) או משולמת למשלה (ביתרת זכות) ריבית בשיעור החל מריבית בנק ישראל בתוספת 1.5% ועד לריבית בנק ישראל לפי מדרגות סכומים. על יתרות הממשלה המשמשות להשאלת איגרות חוב ועל יתרות ממשלה נוספות, משולמת ריבית שונה.
2. יתרות הממשלה במטבע חוץ – עיקר היתרה הינה בגין יתרות שוטפות המשמשות למימון הפעילות התקציבית. על חלק מיתרות אלה משולמת ריבית בגובה שיעור הריבית על שטרי אוצר אמריקאים שמועד פדיונם הממוצע הוא כעבור 6 חודשים.

ביאור 6 | נכסים אחרים בארץ

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
אשראי לממשלה[1]	120	116
הלוואות לעובדים	87	90
חייבים שונים	13	10
סך כל הנכסים האחרים	**220**	**216**

(1) הסעיף כולל אשראי שניתן לממשלת ישראל לצורך השקעה משותפת עם ממשלת ארצות הברית בקרנות דו-לאומיות למחקר, לפיתוח תעשייתי ולמדע. עיקר ההשקעה נקוב בדולר ארצות הברית.
כספי הקרנות הופקדו על ידי הקרנות כפיקדונות בבנק ישראל ומוצגים בדוח על המצב הכספי במסגרת ההתחייבויות בארץ בסעיף "התחייבויות אחרות במטבע מקומי".
האשראי ופיקדונות הקרן נושאים ריבית קבועה בשיעור של 4% ו-4.125% צמודה למדד או ריבית SOFR (ריבית ליבור לשעבר).

ביאור 7 | רכוש קבוע ונכסים בלתי מוחשיים

מדיניות חשבונאית - רכוש קבוע

פריטי הרכוש הקבוע מוצגים לפי העלות. הנכסים מופחתים כאשר הם הגיעו למיקום ולמצב הדרושים על מנת שיוכלו לפעול באופן שאליו התכוונה ההנהלה.

שיפורים ושדרוגים נזקפים לעלות הנכסים ומופחתים לאורך כל תקופת חייהם השימושיים ואילו הוצאות תחזוקה שוטפת ותיקונים נזקפים לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

הפחת מחושב לפי שיטת הקו הישר לאורך תקופת החיים השימושיים בנכס, כדלקמן:

- מקרקעין (למעט רכיב הקרקע) – 1.5%-2%;
- ציוד וריהוט – 10%;
- כלי רכב – 15%;
- מחשבים – 25%;

מדיניות חשבונאית - נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד, נמדדים עם ההכרה לראשונה לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. עלויות בגין נכסים בלתי מוחשיים אשר פותחו באופן פנימי, למעט עלויות פיתוח מהוונות, נזקפות לרווח או הפסד עם התהוותן.

נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים שימושיים מוגדר, מופחתים על פני אורך החיים השימושיים שלהם על בסיס שיטת הקו הישר ונבחנת לגביהם ירידת ערך היה ויש לגבם סימנים המצביעים על ירידת ערך. תקופת ההפחתה ושיטת ההפחתה של נכס בלתי מוחשי נבחנות בכל סוף שנה.

אורך החיים השימושיים של נכסים בלתי מוחשיים מוערך ב-4 שנים ושיעור ההפחתה לפיכך הוא 25% לשנה.

להלן ההרכב והתנועה לשנים 2022-2023:

	קרקע ומבנים[1]	ציוד, ריהוט וכלי רכב	מחשבים וציוד אלקטרוני	סך הכול	נכסים בלתי מוחשיים	סך הכול
	מיליוני שקלים חדשים					
עלות:						
יתרה ליום 1 בינואר 2022	613	111	439	1,163	300	1,463
תוספות	8	2	4	14	43	57
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	**621**	**113**	**443**	**1,177**	**343**	**1,520**
תוספות	12	2	21	35	40	75
גריעות	-	(1)	(2)	(3)	-	(3)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	**633**	**114**	**462**	**1,209**	**383**	**1,592**
פחת שנצבר:						
יתרה ליום 1 בינואר 2022	111	65	302	478	202	680
תוספות	11	8	71	90	44	134
יתרה ליום 31 בדצמבר 2022	**122**	**73**	**373**	**568**	**246**	**814**
תוספות	11	8	39	58	40	98
גריעות	-	(1)	(2)	(3)	-	(3)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2023	**133**	**80**	**410**	**623**	**286**	**909**
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2023	**500**	**34**	**52**	**586**	**97**	**683**
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2022	**499**	**40**	**70**	**609**	**97**	**706**

[1] העלות של הקרקע בקריה בירושלים והעלות המופחתת של המבנים שעליה ליום 31 בדצמבר 2023 הן בסך 472 מיליון שקלים חדשים (ליום 31 בדצמבר 2022 כ-470 מיליון שקלים חדשים). בנק ישראל נמצא במגעים עם רמ"י לחידוש חכירת הקרקע בירושלים. נכון ליום פרסום הדוחות הכספיים, סכום דמי חידוש החכירה נקבע על סך של 13 מיליון שקלים חדשים, עם זאת בנק ישראל הגיש השגה על גובה הסכום ותיתכן הפחתה.

ביאור 8 | שטרי כסף ומעות במחזור

מדיניות חשבונאית

שטרי כסף ומעות במחזור שהנפיק הבנק מבטאים את התחייבותו כלפי המחזיקים בהם, ואינה כוללת את השטרות והמטבעות שבידי הבנק. ההתחייבות מוצגת בדוח על המצב הכספי של הבנק לפי הערך הנקוב.

הוצאות על הדפסת שטרי כסף והטבעת מעות מוצגות בדוח רווח או הפסד.

להלן פירוט השטרות והמטבעות במחזור:

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
עשרים שקלים חדשים	1,255	1,202
חמישים שקלים חדשים	4,248	4,085
מאה שקלים חדשים	20,001	18,701
מאתיים שקלים חדשים	100,507	92,411
מעות במחזור	3,175	3,019
מטבעות זיכרון	6	6
אחר[1]	2	2
סך כל שטרי הכסף והמעות במחזור	**129,194**	**119,426**

[1]פריטי מטבע מיוחדים במחזור.

ביאור 9 | התחייבויות אחרות בארץ

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
התחייבויות בגין הטבות לעובדים ולגמלאים (א)	5,432	6,083
התחייבויות לזכויות עובדים ואחרות (ב)	86	72
זכאים שונים[1]	8,645	3,528
סך כל ההתחייבויות האחרות	**14,163**	**9,683**

[1]היתרה עיקרה חשבונות של גופים סטטוטורים המנוהלים בבנק ישראל.

א. התחייבות בגין הטבות לעובדים ולגמלאים

מדיניות חשבונאית

1. **הטבות עובדים לזמן קצר**

הטבות אשר חזויות להיות מסולקות במלואן לפני 12 חודשים לאחר תום תקופת הדיווח השנתית שבה העובדים מספקים את השירותים המתייחסים. הטבות אלה כוללות משכורות, דמי הבראה והפקדות מעסיק לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאה עם מתן השירותים. התחייבות בגין מענקי שכר מוכרת כאשר לבנק יש מחויבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכומים האמורים בגין שירות שניתן על ידי העובדים בעבר וניתן לאמוד את הסכומים באופן מהימן.

2. **הטבות לאחר סיום העסקה**

התכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות לחברות ביטוח והן מסווגות כתוכניות להפקדה מוגדרת וכן כתכניות להטבה מוגדרת.

לבנק יש בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין תכניות להפקדה מוגדרת שעל פיהן משלם הבנק תשלומים באופן קבוע מבלי שתהיה לו מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים, גם אם לא הצטברו בקרן סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובדים המתייחסות לשירות שניתן על ידי העובדים בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות.

הפקדות לתוכנית להפקדה מוגדרת בגין פיצויים או בגין תגמולים, מוכרות במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד כהוצאה בעת ההפקדה לתוכנית.

בנוסף יש לבנק תוכנית להטבה מוגדרת בגין תשלומי פנסיה לעובדים המבוטחים בפנסיה תקציבית ותשלומי הטבות אחרות לרבות פדיון ימי מחלה. ההתחייבות בשל סיום העסקה נמדדת לפי שווי אקטוארי, בהתאם לשיטת יחידת זכאות חזויה. החישוב האקטוארי מביא בחשבון עליות שכר עתידיות ושיעורי גריעה שונים לרבות עזיבת עובדים, וזאת על בסיס הערכת המועד הצפוי של כל תשלום. הסכומים מוצגים על בסיס היוון של התשלומים העתידיים הצפויים לפי שיעורי ריבית, בהתאם לתשואות במועד הדיווח של איגרות חוב ממשלתיות אשר מועדי פירעונן תואמים את המועדים הצפויים של תשלומי הפנסיה וההטבות האחרות.

ההתחייבות נטו של הבנק בגין כל הטבה לאחר סיום העסקה, אשר מחושבת על בסיס הערכה אקטוארית, הינה בגין סכומי ההטבה העתידיים המגיעים לעובדים בגין שירותים שהוענקו על ידם בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות, תוך התחשבות בשיעורי עליית שכר צפויים ושיעורי גריעה שונים. סכומי הטבה אלה מהוונים לערך הנוכחי. שיעורי ההיוון נקבעים בהתאם לתשואות במועד הדיווח על איגרות חוב ממשלתיות אשר מועדי פירעונן תואמים את המועדים הצפויים של תשלומי סכומי ההטבה.

מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח כולל אחר בתקופה בה הן התהוו.

3. **הטבות עובדים אחרות לטווח ארוך**

עובדי הבנק זכאים להטבות בגין ניצול ימי חופשה ומחלה וחלקם גם למענקי יובל ולמענקי הסתגלות. הטבות אלה מטופלות כהטבות אחרות לטווח ארוך, מאחר שהבנק צופה כי הטבות אלה ינוצלו ומחויבות הבנק בגינן תסולק במהלך תקופת ההעסקה ולאחר שנה מתום תקופת הדיווח השנתית בה סיפקו העובדים את השירות המתייחס. ההתחייבות בגין הטבות אחרות לזמן ארוך נמדדת לפי שיטת שווי אקטוארי של יחידת הזכאות החזויה, בדומה להטבות לאחר סיום העסקה.

מדידות מחדש של ההתחייבות נטו נזקפות לרווח או הפסד בתקופה שבה הן התהוו.

עיקר ההתחייבות כוללת התחייבויות אקטואריות בגין הטבות לעובדים ולגמלאים לאחר תום תקופת העסקתם. הטבות אלה כוללות תשלומי קצבאות עתידיות לעובדי הבנק שהוכרו על ידי הבנק כמבוטחים בפנסיה תקציבית, מענקי פרישה וכן הטבות אחרות לאחר העסקה והכול על פי הסכם הגמלאות לעובדי הבנק, גמלאיו ושאריהם.

התחייבות הבנק לתשלום פנסיה ופיצויים לעובדי הבנק שאינם מבוטחים בפנסיה תקציבית, מכוסה על ידי הפקדות שוטפות על שם העובדים בקופות מוכרות לפנסיה ולפיצויים. הסכומים שהופקדו, כאמור, אינם בשליטתו ובניהולו של הבנק.

א. <u>הטבות לאחר סיום העסקה</u>

1. <u>תוכניות להפקדה מוגדרת</u>

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על פיו הפקדותיו השוטפות של הבנק בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותו מכל התחייבות נוספת לעובדים שבגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלה וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תכניות להפקדה מוגדרת.

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
הוצאות בגין תוכניות להפקדה מוגדרת	33	29

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על ידי הפקדות בתוכניות להפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על ידי הבנק כתוכנית להטבה מוגדרת, לפיה מוכרת התחייבות בגין הטבות עובדים.

2. תוכניות להטבה מוגדרת

שינויים בהתחייבות להטבה מוגדרת:

שנת 2023:

	יתרה ליום 1 בינואר, 2023	הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד					רווח בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר			
		עלות שירות שוטף	הוצאות ריבית, נטו	עלות שירות עבר והשפעת סילוקים	סך הכל הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד בתקופה	תשלומים	רווח אקטוארי בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	רווח אקטוארי בגין סטיות בניסיון	סך הכל השפעה על רווח כולל אחר בתקופה	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2023
	מיליוני שקלים חדשים						מיליוני שקלים חדשים			
התחייבות להטבה מוגדרת	**6,083**	**56**	**220**	**(7)**	**269**	**(308)**	**(610)**	**(2)**	**(612)**	**5,432**

שנת 2022:

	יתרה ליום 1 בינואר, 2022	הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד					הפסד (רווח) בגין מדידה מחדש ברווח כולל אחר			
		עלות שירות שוטף	הוצאות ריבית, נטו	עלות שירות עבר והשפעת סילוקים	סך הכל הוצאות שנזקפו לרווח או הפסד בתקופה	תשלומים	רווח אקטוארי בגין שינויים בהנחות הפיננסיות	הפסד אקטוארי בגין סטיות בניסיון	סך הכל השפעה על רווח כולל אחר בתקופה	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2022
	מיליוני שקלים חדשים						מיליוני שקלים חדשים			
התחייבות להטבה מוגדרת	**7,257**	**68**	**147**	**(17)**	**198**	**(291)**	**(1,095)**	**14**	**(1,081)**	**6,083**

ב. ההנחות העיקריות בגין תוכנית להטבה מוגדרת

	ליום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	באחוזים	
שיעור היוון ממוצע[1]	4.1-4.5	3.58-3.68
שיעור עליית שכר צפוי	3.2	1.89-4.81
	בשנים	
משך חיים ממוצע של ההתחייבויות	12.1	13

[1]שיעור ההיוון מבוסס על עקום הריבית של איגרות חוב ממשלתיות בישראל.

ג. סכומים, עיתוי ואי-ודאויות של תזרימי מזומנים עתידיים

להלן שינויים אפשריים הנחשבים לסבירים לסוף תקופת הדיווח, לכל הנחה אקטוארית, בהנחה שיתר ההנחות האקטואריות נותרו ללא שינוי:

הנחה	כיוון השינוי	היקף השינוי באחוזים	כיוון השפעה	שיעור השפעה באחוזים	השפעה במיליוני ש"ח
ריבית היוון	גידול (תוספת)	1	קיטון	(10.2)	(510)
ריבית היוון	קיטון (הפחתה)	1	גידול	12.3	615
שיעור עליית שכר צפוי- (אחרי שנת 2027)	גידול (פי)	0.5	קיטון	(0.1)	(5)
שיעור עליית שכר צפוי- (אחרי שנת 2027)	קיטון (פי)	0.5	גידול	0.1	5
פרישה מוקדמת	גידול (פי)	20	גידול	0.5	24
פרישה מוקדמת	קיטון (פי)	20	קיטון	(0.5)	(26)
תמותה	גידול (פי)	20	קיטון	(3.9)	(192)
תמותה	קיטון (פי)	20	גידול	4.9	247

ב. התחייבויות לזכויות עובדים ואחרות

הסעיף כולל התחייבויות בגין שכר ואחרות, שרובן צפויות להיות מסולקות במהלך שנת 2024.

ביאור 10 | הון הבנק (גירעון) וקרנות

		ליום 31 בדצמבר	
		2023	2022
		מיליוני שקלים חדשים	
הון הבנק			
הון הבנק וקרן שמורה	10.א.	3,985	3,985
יתרת הפסד	10.ב.	(113,881)	(125,146)
		(109,896)	**(121,161)**
קרנות שיערוך	10.ג.		
יתרת רווח (הפסד) כולל אחר			
מכשירים הוניים שיועדו לשווי הוגן דרך רווח כולל אחר	10.ג.א.1.	174	149
מדידה מחדש של תכנית להטבה מוגדרת	10.ג.א.2.	(1,845)	(2,457)
		(1,671)	(2,308)
קרנות שיערוך מרווחים שטרם מומשו			
הפרשי שער שטרם מומשו על יתרות הנקובות במטבע חוץ	10.ג.ב.1.	78,965	57,020
רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן:	10.ג.ב.2.		
מאיגרות חוב		3,471	219
ממניות		37,024	16,862
ממכשירים פיננסים נגזרים		64	70
התאמות חשבונאיות אחרות[1]		2,579	1,821
		122,103	75,992
סך הכל קרנות שיערוך		**120,432**	**73,684**
סך כל הון הבנק (גירעון) וקרנות		**10,536**	**(47,477)**

[1]היתרה כוללת בעיקר הפרשי הצמדה למדד בגין ניירות ערך במטבע מקומי.

10.א. הון הבנק וקרן שמורה

הון הבנק בערכים נומינלים היסטורים עומד לימים 31 בדצמבר 2023 ו-2022 על 60 מיליון שקלים חדשים; יתרת הקרן השמורה עומדת על 260 מיליון שקלים חדשים. הקרן השמורה שימשה בעבר להגדלת הון הבנק בהתאם לסעיף 6 לחוק בנק ישראל, התשי"ד-1954.

הסכום בערכים מדווחים של הון הבנק והקרן השמורה הוא 3,985 מיליון שקלים, לאחר התאמה למדד בגין חודש דצמבר 2003.

10.ב. יתרת הפסד

רווחים או הפסדים נטו כהגדרתם בחוק אשר אינם מחולקים למשלה, נצברים ליתרת ההפסד. (ראו ביאור 22 – רווח לחלוקה).

10.ג. קרנות השיערוך

קרנות השיערוך כוללות רווחים (הפסדים) שנצברו משיערוך או ממדידה מחדש של פריטים (נכסים או התחייבויות) המוכרים בהתאם לכללי IFRS כרווח כולל אחר וכן צבירת רווחים לא ממומשים משיערוך פריטים הכלולים ברווח הנקי.

א. <u>יתרת רווח (הפסד) כולל אחר</u>

סכומים אלה נזקפים בהתאם לכללי IFRS לקרנות הוניות משיערוך נכסים או התחייבויות:

א.1. קרן שיערוך ממכשירים הוניים שיועדו לשווי הוגן דרך רווח כולל אחר

הבנק בחר בחירה בלתי חוזרת לסווג את השקעתו ב-BIS כהשקעה אסטרטגית במניות הנמדדת בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר. רווחים והפסדים הנובעים משינויים במחיר המניה או משיערוך שערי חליפין נרשמים ברווח הכולל האחר ונצברים בקרן זו. סכומים אלה לא יסווגו מחדש בעת גריעת חלק מההשקעה לרווח. החלק היחסי של הקרן יסווג מהקרן ליתרת הפסד.

א.2. קרן שיערוך ממדידה מחדש של תוכנית להטבה מוגדרת

מדידות מחדש של תכניות להטבה מוגדרות של הבנק כוללות התאמות משינויים בהנחות אקטואריות.
המדידה מחדש של התוכנית להטבה מוגדרת, מוכרת ברווח כולל אחר ונצברת בקרן זו. סכומים אלה לא יוכרו בעתיד ברווח או הפסד.

ב. <u>קרנות שיערוך מרווחים שטרם מומשו</u>

קרנות שיערוך אלה כוללות רווחים לא-ממומשים מהפרשי שער על היתרות הנקובות במטבע חוץ ומרווחי שיערוך של מכשירים פיננסים במטבע חוץ לשווים ההוגן. רווחים אלה כלולים ברווח (הפסד) השנתי של הבנק, אך בהתאם לחוק אינם כלולים ברווח הנקי לחלוקה ולפיכך נזקפים לקרנות השיערוך עד למימושם בפועל.

ב.1. קרן שיערוך מהפרשי שער שטרם מומשו על יתרות הנקובות במטבע חוץ

הבנק מכיר ברווחים ובהפסדים שלו מהפרשי שער בדוח רווח או הפסד (למעט נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר). בהתאם לתפקידו של הבנק בניהול יתרות מטבע החוץ ולמטרות של מדיניות מוניטרית ויציבות פיננסית, מחזיק הבנק ביתרות במטבע חוץ שאינן מגודרות.
בהתאם לחוק בנק ישראל, רווחים לא ממומשים אינם נכללים ברווח הנקי לחלוקה. שיערוך לשער החליפין אינו נחשב ממומש עד למועד שבו היתרה המטבעית מופחתת בחלקה או במלואה. הסכום המוכר כממומש מחושב בהתאם לשער שבו נמכרו היתרות לעומת העלות הממוצעת המשוקללת של רכישת מטבע החוץ. רווחים או הפסדים ממומשים מהפרשי שער מועברים ליתרת ההפסד והם ניתנים לחלוקה.
חישוב הרווחים הממומשים מבוצע לכל מטבע בנפרד ואין קיזוז בין יתרות של מטבעות חוץ אחרים. יתרת הפסד עבור מטבע מסוים, אם קיימת, לא תיזקף לקרן השיערוך.

ב.2. קרן שיערוך מרווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן:

קרן זו כוללת רווחים משינויים בשווי ההוגן של מכשירים פיננסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. כאשר מכשירים אלה נמכרים או נגרעים, הרווח או ההפסד המצטברים שהוכרו בעבר מסווגים מחדש ליתרת ההפסד.
חישוב זה מבוצע לכל נייר ערך בנפרד ואין קיזוז בין יתרות של נכסים שונים. יתרת הפסד עבור נייר ערך, אם קיימת, לא תיזקף לקרן השיערוך.

ביאור 11 | ניהול סיכונים

הבנק חשוף בפעילויותיו לסוגים שונים של סיכונים פיננסים, הכוללים סיכון אשראי, סיכון נזילות וריכוזיות וסיכון שוק (ריבית ומטבע). כמו בנקים מרכזיים אחרים חשוף הבנק בפעילותו גם לסיכון תפעולי. לבנק ישראל יש יעדים ותפקידים, כמפורט בחוק ופעילות הבנק ואופן ניהול הסיכונים שלו נגזרים מהיעדים ומתפקידים אלה. התוצאות הכספיות של הבנק הן תוצאת המדיניות אותה מפעיל בנק ישראל. הסיכונים הפיננסים של הבנק מיוחסים בעיקר לניהול יתרות מטבע החוץ ולפעולות בשוק המקומי.

לפי חוק בנק ישראל, התש"ע-2010, מופקד הבנק על ההחזקה של יתרות מטבע החוץ של המדינה ועל ניהולן. יתרות מטבע החוץ שמחזיקות מדינות משמשות כמלאי של מטבע חוץ למשק בהיקף שמספיק בעת משבר או בשעת חרום (לדוגמה, במקרה של מלחמה או של אסון טבע). בנוסף מאפשרות יתרות מטבע החוץ לבנק המרכזי לפעול בשוק מטבע החוץ כאשר הדבר נדרש.

כדי למלא תפקידים אלה, מתווה הוועדה המוניטרית, שבראשה הנגיד ובה חברים גם נציגי ציבור ובהתייעצות עם שר האוצר, את הקווים המנחים למדיניות ההשקעה של היתרות ועוקבת אחר היישום של מדיניות זו. הקווים המנחים מגדירים את יעדי מדיניות ההשקעה ואת מסגרת ניהול הסיכונים. הם כוללים את פירוט הנכסים שמותרים להשקעה, את פרופיל הסיכון וכן המגבלות הכמותיות והאיכותיות בגין סוגי הנכסים שמותרים להשקעה.[6]

חטיבת השווקים אחראית ליישום המדיניות שנקבעה על ידי הוועדה, בהתאם לחלוקת הסמכויות בין הוועדה לבינה ובהתאם לדרגות החופש אותן הגדירה הוועדה.

ועדת השקעות בחטיבה אחראית למעקב וליישום אמצעים לניטור הסיכונים הפיננסים ולוודא שהבנק פועל במסגרת פרופיל הסיכון ודרגות החופש לניהול שקבעה הוועדה.

היחידה לניהול סיכונים בחטיבת השווקים אחראית על הניטור השוטף של הסיכונים הפיננסים ועל כללי הציות, תוך יישום עקרונות ושיטות לזיהוי, למדידה, לניהול ולדיווח על הסיכונים.

חטיבת השווקים מדווחת לוועדה המוניטרית בתדירות חודשית על הסיכונים הפיננסים והאחרים שהבנק חשוף להם בגין השקעת יתרות מטבע החוץ.

פעולות של מדיניות מוניטרית ויציבות פיננסית מבוצעות בשוק המקומי בעיקר באמצעות פיקדונות והלוואות לתאגידים בנקאים ולמוסדות פיננסים וכן באמצעות הנפקת מק"מ. כמו כן, בעיקר בעת משבר, כשנדרשת פעולה בשוק ההון הישראלי, היא מבוצעת באמצעות מכשירים פיננסים כמו איגרות חוב ממשלתיות ואיגרות חוב תאגידיות.

חטיבת השווקים אחראית על המעקב ועל היישום של כלים להפחתת סיכונים, כגון דרישות לביטחונות הולמים עבור ההלוואות לשוק המקומי.

[6] ראו ביתר פירוט ב"השקעת יתרות מטבע חוץ – דין וחשבון 2023".

1. **סיכון אשראי**

סיכון אשראי הוא הסיכון שצד אחד למכשיר פיננסי יגרום להפסד כספי לצד השני בשל אי-מילוי התחייבות וכתוצאה מכך ייגרם לבנק הפסד. המקור העיקרי לסיכון האשראי של הבנק הוא השקעות במכשירי חוב במסגרת ניהול יתרות מטבע החוץ.

סיכון אשראי מסוים קיים גם במכשירי החוב שנרכשו במסגרת פעילות הבנק בשוק המקומי, אשר מוערך כנמוך ביותר.

ניהול יתרות מטבע חוץ

ניהול חשיפת הבנק לסיכון אשראי מבוצע באמצעות קביעת כללי השקעה מפורטים ומערכת של מכסות למדינות, למנפיקים ולבנקים, המעודכנת אחת לשנה או על פי הצורך.

אלה נקבעים על פי מתודולוגיה סדורה המבוססת על דירוגי אשראי, נזילות, רמת התוצר, עומק שוק, הון עצמי ופרמטרים נוספים הרלוונטים למדינה, למנפיק או לבנק.

הכללים מגדירים את המכסות לחשיפות לסיכוני אשראי של מדינות, של מוסדות פיננסים (ברוקרים, בנקים ומוסדות בין-לאומיים) ושל מנפיקים. כמו כן מוגדרים מגבלות ריכוז ודירוגי אשראי מזעריים הנקבעים על ידי סוכנויות הדירוג הבין-לאומיות.

עסקות FX עתידיות ועסקאות מכר חוזר (רוורס ריפו) מגובות בביטחונות המשוערכים בחסר (haircut), שערכם מתעדכן יומית (margin) מבוצעות בהתאם לשינוי המחיר שלהם בשווקים.

בנוסף מגוון התיק בעזרת מכשירים שונים שקיימים בשוקי הכספים, כמו גם בעזרת איגרות חוב בריבית קבועה ובריבית משתנה (איגרות חוב ממשלתיות, איגרות חוב מהמגזר הציבורי ואיגרות חוב רב-לאומיות) וניירות ערך נזילים אחרים.

כמו כן הוגדרו נהלים כיצד לנהוג כאשר נוצרות חריגות בכללים או כאשר יש הפרות של כללי ההשקעה.

פעילות בשוק המקומי

נכסים והתחייבויות הנקובים במטבע מקומי משמשים בעיקר ליישום המדיניות המוניטרית והיציבות הפיננסית וכוללים פיקדונות והלוואות לתאגידים בנקאים ולמוסדות פיננסים, הנפקות מק"מ ואיגרות חוב ממשלתיות ותאגידיות.

המטרה העיקרית של פעולות הבנק היא יישום המדיניות המוניטרית שלו, לפיכך ניהול סיכוני האשראי של הבנק בנכסים הנקובים במטבע מקומי כפוף לדרישות יישום המדיניות המוניטרית.

בהלוואות לתאגידים בנקאיים מפחית הבנק את סיכון האשראי באמצעות ביטחונות המורכבים מפיקדונות בבנק המרכזי ומביטחונות באיכות גבוהה המופקדים בבנק, הכוללים בין היתר, ניירות חוב שהונפקו על ידי הממשלה ועל ידי חברות וכן תיקי משכנתאות רק אל מול תכניות ההלוואות המיוחדות שהגודרו לכך ע"י הוועדה המוניטרית. שווי הבטוחה לכל עסקה אינו נמוך משווי ההלוואה שניתנה בתוספת מרווח (margin) מסוים.

אם ערכו של נייר הערך המוצב כבטוחה יורד מתחת לרמה מוגדרת, דורש הבנק מהצד הנגדי להעמיד ביטחונות נוספים, על בסיס שיערוכם של הביטחונות.

א. <u>ניתוח איכות האשראי</u>

הפילוחים לדירוגי האשראי של נכסי חוב ביתרות מטבע החוץ לפי סוג המכשיר והמטבע מוצגים בטבלאות שלהלן. הסיווג לפי דירוג אשראי חיצוני נעשה על סמך דירוגי אשראי של סוכנות דירוג האשראי "Moody's". עבור אג"ח תאגידיות סיווג הדירוג נעשה על פי דירוג המדד למעכב.

	ליום 31 בדצמבר 2023						
	מיליוני שקלים חדשים						
	AAA	AA	A	BBB	דירוג נמוך יותר	ללא דירוג	סך הכול
מזומנים ושווי מזומנים	45,584	8,802	10,841	-	2	432	**65,661**
איגרות חוב ממשלתיות	213,174	114,746	33,814	-	-	-	**361,734**
איגרות חוב בערבות ממשלתית מלאה, רב-לאומיות ומהמגזר הציבורי	46,026	25,241	1,766	-	-	-	**73,033**
איגרות חוב תאגידיות	-	815	26,182	31,501	6,969	9	**65,476**
סך הכול	**304,784**	**149,604**	**72,603**	**31,501**	**6,971**	**441**	**565,904**

	ליום 31 בדצמבר 2022						
	מיליוני שקלים חדשים						
	AAA	AA	A	BBB	דירוג נמוך יותר		סך הכול
מזומנים ושווי מזומנים	55,818	7,248	2,305	-	-		**65,371**
איגרות חוב ממשלתיות	217,092	74,295	42,843	-	-		**334,230**
איגרות חוב בערבות ממשלתית מלאה, רב-לאומיות ומהמגזר הציבורי	23,590	25,673	2,201	-	-		**51,464**
איגרות חוב תאגידיות	815	3,101	33,747	25,270	10,975		**73,908**
ניירות ערך מגובי משכנתאות	9,244	-	-	-	-		**9,244**
סך הכול	**306,559**	**110,317**	**81,096**	**25,270**	**10,975**		**534,217**

ב. <u>סיכון ריכוזיות</u>

ריכוזיות נוצרת כאשר מספר צדדים נגדיים עוסקים בפעילויות עסקיות דומות, בפעילויות באותו אזור גיאוגרפי או שיש להם מאפיינים כלכליים דומים, שיגרמו ליכולת שלהם לעמוד בהתחייבויות חוזיות להיות מושפעת באופן דומה משינויים בתנאים כלכליים, פוליטיים או אחרים. סיכוני ריכוזיות מצביעים על הרגישות היחסית של ביצועי הבנק להתפתחויות המשפיעות על ענף מסוים או על מיקום גיאוגרפי מסוים.

על מנת למזער ריכוזי סיכונים גבוהים, הוגדרו כללים ייחודיים לשמירה על פיזור ההשקעה.

סיכון הריכוזיות הגיאוגרפית של הבנק בנכסיו ובהתחייבויותיו הפיננסים היה כדלקמן:

	ליום 31 בדצמבר 2023				
	מיליוני שקלים חדשים				
	בישראל	באירופה	בארצות הברית	בשאר העולם	סך הכול
נכסים					
נכסים בחו"ל					
מזומנים ושווי מזומנים	-	19,745	34,631	11,285	65,661
איגרות חוב במטבע חוץ	-	186,381	180,962	132,900	500,243
מניות	-	18,334	109,778	28,868	156,980
מכשירים פיננסים נגזרים	-	357	177	-	534
נכסים אחרים במטבע חוץ	-	5,052	1,182	319	6,553
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	16,697	16,697
השקעה ב-BIS	-	-	-	456	456
נכסים בארץ					
איגרות חוב במטבע מקומי	84,057	-	-	-	84,057
הלוואות למוסדות פיננסים	23,316	-	-	-	23,316
נכסים אחרים	220	-	-	-	220
סך הכול נכסים	**107,593**	**229,869**	**326,730**	**190,525**	**854,717**
התחייבויות					
התחייבויות בחו"ל					
מכשירים פיננסים נגזרים	-	1,660	100	499	2,259
התחייבויות אחרות במטבע חוץ	-	1,934	51	-	1,985
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	13,354	13,354
התחייבויות בארץ					
שטרי כסף ומעות מחזור	129,194	-	-	-	129,194
יתרות התאגידים הבנקאים כנגד חובת נזילות	64,412	-	-	-	64,412
פיקדונות לזמן קצוב	285,289	-	-	-	285,289
מלווה קצר מועד (מק"מ)	304,336	-	-	-	304,336
יתרות הממשלה	29,872	-	-	-	29,872
התחייבויות אחרות במטבע מקומי	14,163	-	-	-	14,163
סך הכול התחייבויות	**827,266**	**3,594**	**151**	**13,853**	**844,864**

	ליום 31 בדצמבר 2022				
	מיליוני שקלים חדשים				
	בישראל	באירופה	בארצות הברית	בשאר העולם	סך הכול
נכסים					
נכסים בחו"ל					
מזומנים ושווי מזומנים	-	59,002	2,645	3,724	65,371
איגרות חוב במטבע חוץ	-	86,293	178,695	203,858	468,846
מניות	-	20,193	92,279	32,558	145,030
מכשירים פיננסים נגזרים	-	3,226	(31,740)	29,271	757
נכסים אחרים במטבע חוץ	-	1,639	1,629	-	3,268
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	15,752	15,752
השקעה ב-BIS	-	-	-	431	431
נכסים בארץ					
איגרות חוב במטבע מקומי	85,901	-	-	-	85,901
הלוואות למוסדות פיננסים	40,052	-	-	-	40,052
נכסים אחרים	216	-	-	-	216
סך הכול נכסים	**126,169**	**170,353**	**243,508**	**285,594**	**825,624**
התחייבויות					
התחייבויות בחו"ל					
מכשירים פיננסים נגזרים	-	15,970	(157,107)	144,884	3,747
התחייבויות אחרות במטבע חוץ	-	9,420	2,271	132	11,823
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	12,722	12,722
התחייבויות בארץ					
שטרי כסף ומעות מחזור	119,426	-	-	-	119,426
יתרות התאגידים הבנקאים כנגד חובת נזילות	74,012	-	-	-	74,012
פיקדונות לזמן קצוב	403,216	-	-	-	403,216
מלווה קצר מועד (מק"מ)	210,127	-	-	-	210,127
יתרות הממשלה	29,051	-	-	-	29,051
התחייבויות אחרות במטבע מקומי	9,683	-	-	-	9,683
סך הכול התחייבויות	**845,515**	**25,390**	**(154,836)**	**157,738**	**873,807**

2. סיכון שוק

סיכון שוק הוא הסיכון שערך המכשירים הפיננסים ישתנה עקב שינויים בנתוני השוק, כגון שיעורי ריבית, מחירים ושערי חליפין. סיכוני שוק כוללים סיכון מטבע, סיכון ריבית וסיכון מחירים אחר. סיכון שוק נובע מהשקעות במכשירים פיננסים של ריבית, של מטבעות ושל הון, החשופים לתנועות שוק כלליות ומסוימות ולשינויים ברמת התנודתיות של מחירי השוק.

סיכון השוק של יתרות מטבע החוץ מוגבל באמצעות מדד הסיכון – CVaRp (Conditional Value at Risk), המשמש למדידת רמת סיכון השוק (סיכון המחיר והסיכון המטבעי) במונחי תוחלת ההפסד בתיק ההשקעה, בהינתן טווח זמן מסוים והסתברות מסוימת (p).

הוועדה מאשרת בכל שנה את רמת הסיכון במונחי CVaR לשנה הקרובה, את ההקצאה הנכסית ואת אריכות (מח"מ - משך חיים ממוצע - מדד רגישות המחיר לשינויי ריבית) תיק היתרות, בהתאם לרמת הסיכון השנתית שנקבעה. הוועדה מגדירה גם את הסטיות המותרות מהקצאה המטבעית, מההקצאה הנכסית ומאריכות התיק.

ניטור וניהול סיכון השוק מבוצע באמצעות מדידה יומיומית של מדד הסיכון $CVaR_p$, אריכות התיק, ההרכב המטבעי ומדדי סיכון נוספים. ניהול סיכון השוק כולל גם ניתוח תסריטים ותרחישי קיצון.

פרופיל הסיכון[7] הוגדר על ידי הוועדה המוניטרית, כך שבהינתן שיעור של 5% (p) של התוצאות הגרועות ביותר, ממוצע ההפסד לא יעלה על 900 נקודות בסיס ($CVaR_{5\%}$=900b.p) באופק של שנה במונחי הסמן המטבעי.

פרופיל הסיכון בקווים המנחים קובע את הסיכון המרבי המותר. הוועדה קובעת בכל שנה את רמת הסיכון שבה היא שואפת להיות. הוועדה קבעה עבור ההקצאה לשנת 2023 כי רמת ה-CVAR יהיה כ-530 נקודות בסיס (בשנת 2022 – 680 נקודות בסיס).

א. <u>סיכון מטבע חוץ</u>

סיכון מטבע חוץ הוא הסיכון שערכו של מכשיר פיננסי ישתנה עקב שינויים בשערי מטבע חוץ אל מול השקל. ערכם של נכסי הבנק חשוף, בכפוף להרכב המטבעי של הנכסים, לסיכון של שינויים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים שלו אל מול השקל.

במסגרת החשיפה הכוללת, ניתן להפחית במידה מוגבלת את סיכון מטבע החוץ מול השקל על ידי החזקת נכסים במגוון של מטבעות, שאינו כולל את השקל, שכן על פי הקווים המנחים למדיניות השקעת יתרות מטבע חוץ, אותם מתווים הוועדה המוניטרית, מותרת השקעה רק במדינות חוץ.

עיקר החשיפה של הבנק לסיכון מטבעי היא החשיפה מהשקעתו ביתרות מטבע החוץ שלו. הרכב מטבע היעד ביתרות מטבע חוץ לסוף שנת 2023 כולל שבעה מטבעות בהתאם לקווים מנחים חדשים שנקבעו והוא 61% במטבע דולר ארה"ב, 20% באירו, 5% בלירה שטרלינג, 5% ביין יפני, 3.5% בדולר אוסטרלי, 3.5% בדולר קנדי ו-2% ביואן סיני. (הרכב מטבע היעד לשנת 2022 היה זהה). בהתבסס על מדיניות ההשקעה, כמפורט בקווים המנחים, מותרת סטייה מההרכב המטבעי של היעד של עד 10% בהתאם להקצאה האסטרטגית לאותה שנה וסטייה נוספת של עד 2% מההקצאה זו לטווחים הקצר והבינוני.

[7] פרופיל סיכון זה נכנס לתוקף באפריל 2021 עם כניסת הקווים המנחים החדשים לתוקף (לפני השינוי מקסימום ממוצע ההפסד באופק של שנה עמד על 475 נקודות בסיס).

להלן פירוט כלל החשיפה המטבעית של הבנק:

	ליום 31 בדצמבר 2023				
	מיליוני שקלים חדשים				
	דולר	אירו	שקלים חדשים	אחרים	סך הכול
נכסים					
נכסים בחו"ל					
מזומנים ושווי מזומנים	36,279	15,219	-	14,163	65,661
איגרות חוב במטבע חוץ	222,648	105,814	-	171,781	500,243
מניות	109,778	18,334	-	28,868	156,980
מכשירים פיננסים נגזרים	13,970	4,050	-	(17,486)	534
נכסים אחרים במטבע חוץ	3,046	3,400	-	107	6,553
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	16,697	16,697
השקעה ב-BIS	-	-	-	456	456
נכסים בארץ					
איגרות חוב במטבע מקומי	-	-	84,057	-	84,057
הלוואות למוסדות פיננסים	-	-	23,316	-	23,316
נכסים אחרים	120	-	100	-	220
סך הכול נכסים	**385,841**	**146,817**	**107,473**	**214,586**	**854,717**
התחייבויות					
התחייבויות בחו"ל					
מכשירים פיננסים נגזרים	(65,608)	398	-	67,469	2,259
התחייבויות אחרות במטבע חוץ	1,967	17	-	1	1,985
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	13,354	13,354
התחייבויות בארץ					
שטרי כסף ומעות מחזור	-	-	129,194	-	129,194
יתרות התאגידים הבנקאים כנגד חובת נזילות	1,181	-	63,231	-	64,412
פיקדונות לזמן קצוב	-	-	285,289	-	285,289
מלווה קצר מועד (מק"מ)	-	-	304,336	-	304,336
יתרות הממשלה	8,488	338	20,314	732	29,872
התחייבויות אחרות במטבע מקומי	-	-	14,163	-	14,163
סך הכול התחייבויות	**(53,972)**	**753**	**816,527**	**81,556**	**844,864**
סה"כ מטבע נטו במאזן	**439,813**	**146,064**	**(709,054)**	**133,030**	**9,853**
יתרות חוץ מאזניות					
futures	1,207	40	-	(21)	**1,226**
סך הכול חשיפה למטבע	**441,020**	**146,104**	**(709,054)**	**133,009**	**11,079**
השפעה על הרווח או ההפסד:					
עלייה בשער המטבע ב-1%	15,996	5,861			
ירידה בשער המטבע ב-1%	(15,996)	(5,861)			

	ליום 31 בדצמבר 2022				
	מיליוני שקלים חדשים				
	דולר	אירו	שקלים חדשים	אחרים	סך הכול
נכסים					
נכסים בחו"ל					
מזומנים ושווי מזומנים	2,418	51,758	-	11,195	65,371
איגרות חוב במטבע חוץ	210,618	75,240	-	182,988	468,846
מניות	95,934	18,406	-	30,690	145,030
מכשירים פיננסים נגזרים	(29,309)	3,026	-	27,040	757
נכסים אחרים במטבע חוץ	1,050	2,102	-	116	3,268
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	15,752	15,752
השקעה ב-BIS	-	-	-	431	431
נכסים בארץ					
איגרות חוב במטבע מקומי	-	-	85,901	-	85,901
הלוואות למוסדות פיננסים	-	-	40,052	-	40,052
נכסים אחרים	116	-	100	-	216
סך הכול נכסים	**280,827**	**150,532**	**126,053**	**268,212**	**825,624**
התחייבויות					
התחייבויות בחו"ל					
מכשירים פיננסים נגזרים	(145,075)	14,979	-	133,843	3,747
התחייבויות אחרות במטבע חוץ	7,369	4,454	-	-	11,823
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	12,722	12,722
התחייבויות בארץ					
שטרי כסף ומעות מחזור	-	-	119,426	-	119,426
יתרות התאגידים הבנקאים כנגד חובת נזילות	1,073	-	72,939	-	74,012
פיקדונות לזמן קצוב	-	-	403,216	-	403,216
מלווה קצר מועד (מק"מ)	-	-	210,127	-	210,127
יתרות הממשלה	8,559	250	19,844	398	29,051
התחייבויות אחרות במטבע מקומי	-	-	9,683	-	9,683
סך הכול התחייבויות	**(128,074)**	**19,683**	**835,235**	**146,963**	**873,807**
סה"כ מטבע נטו במאזן	**408,901**	**130,849**	**(709,182)**	**121,249**	**(48,183)**
יתרות חוץ מאזניות					
futures	151	380	-	22	553
סך הכול חשיפה למטבע	**409,052**	**131,229**	**(709,182)**	**121,271**	**(47,630)**
השפעה על הרווח או ההפסד:					
עלייה בשער המטבע ב-1%	14,395	4,925			
ירידה בשער המטבע ב-1%	(14,395)	(4,925)			

ב. <u>סיכון ריבית</u>

סיכון הריבית הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים ממכשיר פיננסי ישתנו כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית השוק.

החשיפה של הבנק לסיכון ריבית בשווי ההוגן נובעת בעיקר מהשקעתו ביתרות מטבע החוץ. חלק ניכר מיתרות מטבע החוץ מושקע באיגרות חוב של ממשלות. ערכם של מכשירים עם ריבית קבועה מושפע משינויים בשיעורי הריבית במדינות אלה, אשר משפיעים על המחירים. בהתבסס על מדיניות ההשקעה, מוגדרת אריכות מטרה לכל תיק מטבעי.

משך החיים הממוצע (המח"מ) הוא מדד לרגישות ערכי ההשקעות לשינויים בשיעור הריבית. המח"מ המותאם של יתרות מטבע החוץ בסוף שנת 2023 עמד על 2.4 שנים (בסוף שנת 2022 על 2.1 שנים), המשמעות היא שירידה בשיעור הריבית של 1% תואמת לעלייה של 2.4% במחירי איגרות החוב.

מעקב אחר סיכון הריבית מבוצע באמצעות מדידה יומית של האריכות בתיק.

להלן ניתוח רגישות רווחי הבנק לשינויים בשיעורי הריבית על תיק יתרות מטבע החוץ:

במונחי סמן מטבעי[8] ובנקודות בסיס				
	2023		2022	
	100 bp	**50 bp**	**100 bp**	**50 bp**
עלייה	**(194)**	(97)	**(160)**	(80)
ירידה	**196**	98	**158**	79

בפעילות בשוק המקומי קשור סיכון זה בעיקר לשינויים בשווי הביטחונות המתקבלים בעסקות של הזרמת נזילות. לגבי ביטחונות קיים סיכון לאובדן ערך מופחת על ידי שימוש במרווחים (margins) ותספורות (haircuts), המורידות את ערכם ומאפשרות להיקף הביטחונות שהתקבלו להיות גבוה מסכום ההלוואה האפקטיבי.

[8] הסמן המטבעי הינו סל מטבעות המשמש למדידת תשואות יתרות מטבע החוץ. ראו הרחבה בסקירה השנתית של ניהול יתרות מטבע חוץ.

3. סיכון נזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון שנובע מחוסר יכולת למכור מכשיר כאשר הדבר נדרש או של הפסד במכירה כתוצאה מהיעדר עומק שוק, כמו גם סיכון שהבנק ייתקל בקושי לעמוד בהתחייבויות הקשורות להתחייבויות פיננסיות המוסדרות על ידי מסירת מזומנים או על ידי מסירת נכס פיננסי אחר.

כדי לאפשר מענה מיידי לבעיות הפיננסיות שמתעוררות בעת חירום או בעת משבר, יש להשקיע חלק הולם מיתרות מטבע החוץ בנכסים שניתנים למימוש בסכומים גדולים, בהתראה קצרה ומבלי לפגוע בערך המימוש שלהם.

הנכסים שבהם מושקעות היתרות מסווגים לרמות של נזילות, החל מנכסים נזילים מאד הניתנים למימוש בתוך פחות מחודש וכלה בנכסים עם נזילות נמוכה שמימושם עולה על 3 חודשים. הוועדה המוניטרית קובעת רמת השקעה מזערית עבור נכסים עם נזילות גבוהה ורמת השקעה מרבית עבור נכסים עם נזילות נמוכה.

חטיבת השווקים מגדירה את האוכלוסיות השונות של רמות הנזילות ומסווגת את היתרות לרמות הנזילות השונות באופן רציף ומדווחת לוועדה המוניטרית בתדירות רבעונית.

הטבלה שלהלן מסכמת את זמני הפירעון של הנכסים ושל ההתחייבויות הכלולים ביתרות מטבע החוץ של הבנק על בסיס התחייבויות פירעון חוזיות ללא היוון. רמת הנזילות של הנכסים אינה תלויה בהכרח בזמני הפירעון של הנכסים.

	ליום 31 בדצמבר 2023					
	מיליוני שקלים חדשים					
	פירעון מיידי עד 3 חודשים	4 חודשים עד שנה	שנה עד 5 שנים	מעל 5 שנים	ללא מועד פירעון	יתרה במאזן
נכסים בחו"ל						
מזומנים ושווי מזומנים	65,661	-	-	-	-	65,661
ניירות ערך במטבע חוץ	65,265	113,031	234,346	87,601	156,980	657,223
מכשירים פיננסים נגזרים	353	181	-	-	-	534
נכסים אחרים במטבע חוץ	1,904	2,209	-	-	2,440	6,553
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	3	16,694	16,697
התחייבויות לחו"ל						
מכשירים פיננסים נגזרים	933	1,326	-	-	-	2,259
התחייבויות אחרות במטבע חוץ	1,921	-	-	-	64	1,985
סך יתרות מטבע חוץ	**130,329**	**114,095**	**234,346**	**87,604**	**176,050**	**742,424**

	ליום 31 בדצמבר 2022					
	מיליוני שקלים חדשים					
	פירעון מיידי עד 3 חודשים	4 חודשים עד שנה	שנה עד 5 שנים	מעל 5 שנים	ללא מועד פירעון	יתרה במאזן
נכסים בחו"ל						
מזומנים ושווי מזומנים	65,371	-	-	-	-	65,371
ניירות ערך במטבע חוץ	-	-	396,307	72,539	145,030	613,876
מכשירים פיננסים נגזרים	-	-	757	-	-	757
נכסים אחרים במטבע חוץ	-	-	-	-	3,268	3,268
קרן המטבע הבין-לאומית	-	-	-	15	15,737	15,752
התחייבויות לחו"ל						
מכשירים פיננסים נגזרים	-	-	3,747	-	-	3,747
התחייבויות אחרות במטבע חוץ	11,640	-	-	-	183	11,823
סך יתרות מטבע חוץ	**53,731**	**-**	**393,317**	**72,554**	**163,852**	**683,454**

4. סיכון תפעולי

הבנק חשוף לסיכונים תפעוליים. סיכון תפעולי נובע מתהליכים פנימיים, ממשאבי אנוש, ממערכות או מאירועים חיצוניים לא מספקים או כושלים. הבנק חשוף לתתי-הקטגוריות הבאות של סיכונים תפעוליים: סיכונים משפטיים; טכנולוגיות מידע; משאבי אנוש; אבטחה (פיסית ומידע); סיכוני פרויקטים; צדדים שלישיים; המשכיות עסקית וכן אסדרה. סיכונים תפעוליים עלולים ליצור הפסד כספי, פגיעה במוניטין או כישלון בהשגת היעדים העסקיים של הבנק. הבנק פיתח לפיכך מערכת מרכזית לניהול סיכונים, על מנת לזהות ולמתן את השפעת הסיכונים התפעוליים ולחזק את מערך הבקרה הפנימית שלו.

ביאור 12 | שווי הוגן של נכסים פיננסים והתחייבויות פיננסיות

מדיניות חשבונאית

שווי הוגן הוא המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם להעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. ללא תלות בשאלה אם מחיר זה ניתן למדידה ישירה או מוערך באמצעות טכניקת הערכת שווי.

מדידת שווי הוגן מבוססת על ההנחה כי העסקה מתרחשת בשוק העיקרי של הנכס או של ההתחייבות ובהיעדר שוק עיקרי, בשוק הכדאי (advantageous) ביותר.

השווי ההוגן של נכס או של התחייבות נמדד תוך שימוש בהנחות שבהן ישתמשו משתתפים בשוק בעת תמחור הנכס או ההתחייבות, בהנחה שמשתתפים בשוק פועלים לטובת התועלות הכלכליות שלהם.

מדידת שווי הוגן לנכס לא-פיננסי מביאה בחשבון את היכולת של משתתף בשוק להפיק הטבות כלכליות באמצעות הנכס בשימוש המיטבי שלו או על ידי מכירתו למשתתף אחר בשוק שישתמש בנכס בשימוש המיטבי שלו.

הבנק משתמש בטכניקות הערכה שמתאימות לנסיבות ושיש עבורן די נתונים שניתנים להשגה כדי למדוד שווי הוגן, תוך מיקסום השימוש בנתונים רלוונטיים שניתנים לצפייה ומזעור השימוש בנתונים שאינם ניתנים לצפייה.

כל הנכסים וההתחייבויות הנמדדים בהתבסס על רמת הנתונים הנמוכה ביותר בשווי הוגן או שניתן גילוי לשווי ההוגן שלהם, מחולקים לקטגוריות בתוך מדרג השווי ההוגן המשמעותי למדידת השווי ההוגן בכללותו:

רמה 1: מחירים מצוטטים (ללא התאמות) בשוק פעיל של נכסים או התחייבויות זהים המייצגים עסקאות שוק בפועל ושמתרחשות באופן קבוע;

רמה 2: נתונים שאינם מחירים מצוטטים שנכללו ברמה 1, אשר ניתנים לצפייה במישרין או בעקיפין;

רמה 3: נתונים שלא מבוססים על מידע שוק ניתן לצפייה עבור הנכסים או ההתחייבויות (טכניקות הערכה ללא שימוש בנתוני שוק ניתנים לצפייה).

מכשירי ההשקעה שבידי הבנק הם ברובם ברמה 1 (מחירים מצוטטים) במדרג השווי ההוגן.

להלן השווי ההוגן של הנכסים הפיננסים וההתחייבויות הפיננסיות המוצגים בדוח על המצב הכספי:

	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר			
	2023	2022	מדרג שווי הוגן	נתונים ששימשו בקביעת השווי ההוגן
	מיליוני שקלים חדשים			
נכסים / התחייבויות פיננסיות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:				
איגרות חוב ממשלתיות	361,734	334,230	רמה 1,2	מחיר מצוטט בשוק פעיל / עקום ריבית
איגרות חוב בערבות ממשלתית מלאה, רב-לאומיות ומהמגזר הציבורי	73,033	51,464	רמה 1,2	מחיר מצוטט בשוק פעיל / עקום ריבית
איגרות חוב תאגידיות	65,476	73,908	רמה 1	מחיר מצוטט בשוק פעיל
ניירות ערך מגובי משכנתאות	-	9,244	רמה 1	מחיר מצוטט בשוק פעיל
מניות	156,980	145,030	רמה 1	מחיר מצוטט בשוק פעיל
מכשירים פיננסים נגזרים - נכסים	534	757	רמה 2	עקום ריבית
מכשירים פיננסים נגזרים - התחייבויות	(2,259)	(3,747)	רמה 2	עקום ריבית
סך כל הנכסים / ההתחייבויות הפיננסיות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד:	**655,498**	**610,886**		
נכסים פיננסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח כולל אחר:				
השקעה בBIS	456	431	רמה 3	התאמות לשווי הוגן של השווי המאזני

השווי ההוגן של הנכסים הפיננסים, של ההתחייבויות הפיננסיות ושל הערכים בספרים המוצגים בדוח על המצב הכספי הינו כדלקמן:

	ליום 31 בדצמבר, 2023			ליום 31 בדצמבר, 2022			מדרג שווי הוגן	נתונים ששימשו בקביעת השווי ההוגן
	שווי הוגן	ערך בספרים	הפרש	שווי הוגן	ערך בספרים	הפרש		
נכסים פיננסים בעלות מופחתת:								
פיקדונות לזמן קצר*	2,209	2,209	-	-	-	-	רמה 2	ערך בספרים
נכסים אחרים במטבע חוץ*	2,440	2,440	-	3,268	3,268	-	רמה 2	ערך בספרים
קרן המטבע הבין-לאומית*	16,697	16,697	-	15,752	15,752	-	רמה 2	ערך בספרים
איגרות חוב מטבע מקומי	70,072	84,057	(13,985)	73,874	85,901	(12,027)	רמה 1	מחיר מצוטט בשוק פעיל
הלוואות למוסדות פיננסים*	23,316	23,316	-	40,052	40,052	-	רמה 2	ערך בספרים
נכסים אחרים בארץ*	220	220	-	216	216	-	רמה 2	ערך בספרים
התחייבויות פיננסיות בעלות מופחתת:								
ניירות ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר*	(1,904)	(1,904)	-	(11,640)	(11,640)	-	רמה 2	ערך בספרים
התחייבויות אחרות בחו"ל*	(81)	(81)	-	(183)	(183)	-	רמה 2	ערך בספרים
קרן המטבע הבין-לאומית*	(13,354)	(13,354)	-	(12,722)	(12,722)	-	רמה 2	ערך בספרים
שטרי כסף ומעות במחזור*	(129,194)	(129,194)	-	(119,426)	(119,426)	-	רמה 2	ערך בספרים
יתרות התאגידים הבנקאים כנגד חובת נזילות*	(64,412)	(64,412)	-	(74,012)	(74,012)	-	רמה 2	ערך בספרים
פיקדונות לזמן קצוב*	(285,289)	(285,289)	-	(403,216)	(403,216)	-	רמה 2	ערך בספרים
מלווה קצר מועד - מק"מ	(304,694)	(304,336)	(358)	(210,127)	(209,300)	827	רמה 1	מחיר מצוטט בשוק פעיל
יתרות הממשלה*	(29,872)	(29,872)	-	(29,051)	(29,051)	-	רמה 2	ערך בספרים
התחייבויות אחרות בארץ*	(14,163)	(14,163)	-	(9,683)	(9,683)	-	רמה 2	ערך בספרים

*הערך בספרים תואם או קרוב לשווי ההוגן שלו.

ביאור 13 | התחייבויות תלויות

התחייבויות תלויות הן התחייבויות אפשריות שעלולות לנבוע מאירועים עתידיים לא-ודאיים שאינם בשליטת הבנק, התחייבויות נוכחיות שלא הוכרו משום שלא ניתן למדוד את הסכום בצורה נאותה או שהתשלום אינו סביר.
התחייבויות תלויות אינן מוכרות בדוחות הכספיים אך ניתן בגינן גילוי אם הן משמעותיות.

1. כנגד בנק ישראל תלויות מספר תביעות. לא נכללה כל הפרשה בספרי הבנק בגין תביעות אלה, משום שלפי הערכת הבנק, המתבססת על חוות הדעת של המחלקה המשפטית שלו, הסיכויים שהתביעות תתקבלנה נמוכים או שהסכומים אינם מהותיים.
2. חידוש הסכם חכירה על שם בנק ישראל – ראה ביאור 7.

ביאור 14 | הכנסות ריבית מיתרות מטבע חוץ, נטו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
מחשבונות עובר ושב	1,222	127
מניירות ערך	15,116	6,660
מפיקדונות, נכסים שונים והתחייבויות שונות	115	23
מניירות ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	(696)	(148)
מקרן המטבע הבין-לאומית	643	183
סך הכול	**16,400**	**6,845**

ביאור 15 | רווח או הפסד משיערוך לשווי הוגן של נכסים פיננסים מפעילות בחו"ל

הסעיף כולל רווחים (הפסדים) "ממומשים" ו"לא-ממומשים".
רווחים (הפסדים) ממומשים הם בגין מכשירים שנמכרו או שנגרעו.
רווחים (הפסדים) לא-ממומשים הם בגין מכשירים שהבנק ממשיך להחזיק בהם כחלק מהשקעותיו.

להלן פירוט הרווחים (ההפסדים) הממומשים והלא-ממומשים לפי סוגי המכשירים:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
מאיגרות חוב[1]		
ממומש	(10,294)	(4,729)
לא-ממומש	16,024	(22,464)
	5,730	**(27,193)**
ממניות[2]		
ממומש	10,702	3,026
לא-ממומש	21,881	(20,932)
	32,583	**(17,906)**
ממכשירים פיננסים נגזרים[3]		
ממומש	1,914	1,972
לא-ממומש	78	(20)
	1,992	**1,952**
סך הכול	**40,305**	**(43,147)**

[1]איגרות חוב:
ממומש - רווח או הפסד מצטבר ממכירה שנצבר ממועד הרכישה.
לא-ממומש -שיערוך לשווי הוגן של נכסים פיננסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.
[2]מניות:
ממומש - רווח או הפסד מצטבר ממכירה שנצבר ממועד הרכישה, לרבות הכנסות מדיבידנד.
לא-ממומש -שיערוך לשווי הוגן של נכסים פיננסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.
[3]מכשירים פיננסים נגזרים:
ממומש - הכנסות או הוצאות ממימוש מכשירים פיננסים נגזרים שנצברו ממועד הרכישה ושיערוך לשווי הוגן עד לגובה צבירות הריבית הגלומה בעסקה.
לא-ממומש - שיערוך לשווי הוגן של נכסים פיננסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

ביאור 16 | הוצאות שונות בחו"ל, נטו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
הוצאות מסים על השקעות בחו"ל[1]	76	92
עמלות במטבע חוץ[2]	113	79
סך הכול	**189**	**171**

[1]הבנק פטור ממס בגין ניירות ערך זרים על מרבית השקעותיו בעולם.

[2]הסעיף כולל בעיקר הוצאות מעמלות הנובעות מהפעילות הפיננסית של בנק ישראל.

ביאור 17 | ריבית ממכשירים פיננסים בארץ

להלן פירוט הכנסות והוצאות הריבית בגין הפעילות של הבנק בשוק המקומי:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
הכנסות ריבית:		
מאיגרות חוב ממשלתיות במטבע מקומי[1]	1,336	1,718
מאיגרות חוב תאגידיות[1]	97	138
מהלוואות למוסדות פיננסים[1]	22	24
הכנסות ריבית אחרות[2]	119	90
	1,574	1,970
הוצאות ריבית:		
בגין מק"ם[1]	(10,906)	(1,041)
בגין פיקדונות לזמן קצוב[1]	(13,537)	(5,257)
בגין יתרות הממשלה במטבע מקומי[1]	(2,250)	(985)
בגין יתרות הממשלה במטבע חוץ[1]	(244)	(53)
הוצאות ריבית אחרות[2]	(369)	(113)
	(27,306)	(7,449)
הוצאות ריבית נטו ממכשירים פיננסים בארץ	**(25,732)**	**(5,479)**

[1]ראו ביאור 5.

[2]ראו ביאור 6.

ביאור 18 | הכנסות (הוצאות) שונות בארץ, נטו

הסעיף כולל בעיקר הכנסות מעמלות הנובעות מהפעילות הפיננסית של בנק ישראל בשוק המקומי.

ביאור 19 | הפרשי שער

הפרשי שער נחשבים כממומשים במועד שבו היתרה במטבע חוץ מופחתת בחלקה או במלואה. הסכום המוכר כממומש מחושב בהתאם לשער שבו נמכרו היתרות, לעומת העלות הממוצעת המשוקללת של רכישת מטבע החוץ.
חישוב הרווחים הממומשים מבוצע לכל מטבע בנפרד ואין קיזוז בין יתרות של מטבעות חוץ אחרים.

להלן פילוח של ההוצאות וההכנסות של הבנק מהפרשי שער ממומשים ולא-ממומשים בהתאם לסעיפים השונים:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
יתרות מטבע חוץ	28,254	59,583
יתרות הממשלה	564	(736)
יתרות התאגידים הבנקאים	(114)	(202)
אחרות	(578)	(653)
סך הכול	**28,126**	**57,992**
הפרשי שער ממומשים	7,404	1,937
הפרשי שער לא-ממומשים	20,722	56,055

הסעיף כולל בעיקר הפרשי שער מיתרות הנקובות במטבעות האירו והדולר עקב הפיחות שחל בשקל מול מטבעות אלה בשנת 2023 ובשנת 2022.

ביאור 20 | הוצאות הנהלה וכלליות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
שכר וזכויות עובדים	465	425
גמלאות פנסיה והטבות לאחר פרישה[1]	269	209
פחת והפחתות	98	134
כלליות	162	157
סך הכול	**994**	**925**

[1]הוצאות התחייבות אקטוארית בגין הטבות לעובדים לאחר העסקה ולגמלאים.

לעניין תשלום מסים, ארנונות, אגרות ותשלומי חובה אחרים על פי חוק בנק ישראל התש"ע-2010, דין הבנק כדין המדינה.

ביאור 21 | הכנסות אחרות, נטו

הסעיף כולל בעיקר הכנסות מעמלות ממערכת נתוני אשראי וממערכת זה"ב.

ביאור 22 | רווח לחלוקה

חלוקת הרווחים של הבנק נקבעת בהתאם לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010. סעיף 76 (א) לחוק קובע כי הרווח הנקי של הבנק לא יכלול רווחים שטרם מומשו על פי הדוח השנתי. רווח בר-חלוקה מבוסס על רווח או הפסד, כפי שנקבע בהתאם לכללי ה-IFRS (לפני רווח כולל אחר), עם ההתאמות הבאות:

- הפחתת רווחים לא-ממומשים מהפרשי שער על יתרות הנקובות במטבע חוץ שנצברו בשנת הדוח;
- הפחתת רווחים לא-ממומשים משיערוך לשווי הוגן שנצברו בשנת הדוח;
- הוספת רווחים לא-ממומשים מהפרשי שער על יתרות מטבע החוץ שנרשמו בתקופות קודמות ושמומשו בשנת הדוח;
- הוספת רווחים לא-ממומשים משיערוך לשווי הוגן שנרשמו בתקופות קודמות ושמומשו בשנת הדוח;
- קיזוז הפסדי שיערוך שלא-ממומשים בסוף שנה מול יתרות זכות בקרן השיערוך המתאימה ברמת פריט (מטבע או נייר ערך), עד לגובה יתרת הזכות בלבד. הפחתת היתרות שלא קוזזו מהרווח לחלוקה.

סעיף 76 לחוק בנק ישראל, התש"ע-2010, קובע שבתום שלושה חודשים לאחר תום כל שנה, יעביר הבנק לממשלה רווחים בפועל בהתאם להוראות אלה:

1. אם ההון יעמוד על שיעור של 2.5 אחוזים או יותר מסך הנכסים, יועבר לממשלה סכום השווה לרווח הנקי, בניכוי יתרת העודפים, אם היא שלילית;
2. אם ההון יעמוד על שיעור העולה על אחוז אחד מסך הנכסים, אך פחות מ-2.5 אחוזים מסך הנכסים, יועבר לממשלה סכום השווה ל-50 אחוזים מהרווח הנקי, בניכוי יתרת העודפים, אם היא שלילית;
3. אם ההון יעמוד על שיעור של אחוז אחד או פחות מסך הנכסים, לא יועברו רווחים.

הבנק רשאי לרשום קרנות הון הנובעות מכללים חשבונאיים ובלבד שיתרת הרווח הנקי שלא הועברה לממשלה, כאמור לעיל, תצטרף ליתרת העודפים ולא תוכר כפריט הוני אחר, אלא אם כן הוסכם אחרת בין הנגיד לבין שר האוצר.

להלן פירוט חישוב הרווח (הפסד) שייזקף ליתרת ההפסד בהתאם לחוק:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2023	2022
	מיליוני שקלים חדשים	
רווח השנה	57,376	14,924
ייחוס לקרן שיערוך:		
הפרשי שער שטרם מומשו	21,945	56,955
רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	23,408	(21,866)
התאמות חשבונאיות אחרות[1]	758	1,319
	46,111	36,408
סך הכול רווח (הפסד) שהוכר השנה	**11,265**	**(21,484)**

[1]הפרשי הצמדה למדד.

ביאור 23 | אירועים משמעותיים בתקופת המאזן

1. במהלך שנת 2023 העלה הבנק את שיעור ריבית בנק ישראל ב-4 פעימות ובסך הכל עד לסוף שנת 2023 הועלתה הריבית בשיעור של 1.5% עד לרמה של 4.75%.
2. בחודש יולי 2023 נחתם הסכם קיבוצי בין מעסיקים שונים לבין הסתדרות העובדים הכללית החדשה. ההסכם מהווה הסכם שכר רוחבי במגזר הציבורי לשנים 2020-2027 וכולל מתן תוספות שכר והטבות נוספות. ביום 31 באוקטובר הנהלת הבנק בחרה להצטרף להסכם באמצעות חתימה על כתב הצטרפות אשר יושם ושולם החל ממשכורת דצמבר 2023.
להלן עיקרי ההסכם הרלוונטיים לבנק, כפי שיתבטאו לאורך השנים הקרובות: תוספת אחוזית בשיעור של 6% שתוענק באופן מדורג, תוספת שיקלית בגובה של 500 ש"ח גם היא מדורגת וכן מענק חד פעמי בגובה של 6000 ש"ח. בנוסף ההסכם כולל קיצור מדורג של שבוע העבודה בשעתיים ביחס לתקן מלא כך ששבוע העבודה התקני ימנה 40 שעות במקום 42 שעות.
3. עם פרוץ המלחמה בנק ישראל מכר 8.5 מיליארד דולר במסגרת תכנית למכירת מטבע חוץ בהיקף של עד 30 מיליארדי דולרים, על-מנת למתן את התנודות בשער השקל ולספק את הנזילות הנדרשת להמשך הפעילות הסדירה של השווקים. בנוסף לתכנית זו, נקשרו עסקות SWAP בשוק בהיקף של 0.4 מיליארד דולר, במסגרת הפעלת מנגנוני עסקאות SWAP של הבנק בשוק בסכום של עד 15 מיליארדי דולרים.
4. בחודש דצמבר 2023 התקבלה החלטה של הוועדה המוניטרית לאשר את הגדלת המכסה של ישראל בקרן המטבע מרמה של כ-1,921 מיליון SDR לרמה של 2,881 מיליון SDR.
עד למועד החתימה על הדוחות הכספיים טרם הושלם התהליך בקרן המטבע. ראה גם ביאור 3 ב'.

ביאור 24 | אירועים לאחר תאריך המאזן

1. בחודש ינואר 2024 בנק ישראל הוריד את הריבית בשיעור של 0.25 אחוז ל-4.5 אחוזים, הפחתה ראשונה מאז תקופת הקורונה. להרחבת הנושא ראו פירוט במסגרת "עיקרי השינויים בדוחות הכספיים".
2. ביום 9 בפברואר 2024 הודיעה חברת דירוג האשראי הבינלאומי "Moody's" על הורדת דירוג האשראי של מדינת ישראל בדרגה אחת לרמה של A2 ועל אופק דירוג שלילי (תחזית שלילית שעלולה להוביל להורדה נוספת בעתיד). מדובר בהורדת הדירוג הראשונה מאז שישראל נמדדת בדירוגי האשראי משנת 1998.

   הסיבה להורדת הדירוג היא חוסר הוודאות לגבי מועד ואופן סיום מלחמת "חרבות ברזל". הסיבה לאופק הדירוג השלילי היא אי הוודאות בנוגע להתרחבות המלחמה לזירה הצפונית. למועד אישור הדוחות הכספיים, לא ניתן עדיין לאמוד את ההשפעה של הורדת הדירוג והשלכותיו על הדוחות הכספיים לשנת 2024.